هـــــديه

سراج الاخبار افغانيه

سال ٤ — شمارهٔ ٢٤

مختصر جغرافياى عمومى

« تأليف »

محمود طرزى

ازدرسهائيكه درسال اول تشكيل مكتب فيض مكتسب حربيهٔ سراجيه براى شاكردان سنهٔ اول ودوم تقرير نموده ام تحرير وترتيب يافته است

درمطبعهٔ تيپوگرافئ دارالسلطنهٔ كابل بزيور طبع آراسته كرديد .

سنه ١٣٣٣

بسم الله الرحمن الرحیم

﴿ یکدو کلمه عرض ﴾

ذات پاک حضرت کبریا جل وعلی را ثنا میگوئیم ، و برروان پاک حضرت محمد مصطفی و آل واصحابش درود وتحایا میفرستیم . پادشاه بزرگ ما اعلیحضرت (سراج الملة والدین) را دعا میکنیم ، وطن وملت خودرا از شر دشمنانش محفوظ میخواهیم . بعد از ان بمقصد پرداخته عرض میکنیم که سال چارم جریدهٔ عاجزانهٔ ما به اتمام رسید . بموجب وعدهٔ که از آغاز انتشار آن با قارئین کرام خود نموده ایم ، هدیهٔ امسالهٔ خودرا با یک اثر بسیار مختصر فن نافع ومفید « جغرافیا » بنظر قارئین کرام خود تقدیم نمودیم .

اگرچه این محاربهٔ عمومیٔ موجوده بر تقسیمات فن جغرافیا تغیرات و تبدیلات بسیاری وارد آورده ، و تقدیم نمودن جغرافیارا بالکه بعضی ارباب دانش یک چیز ناهنگامی پنداشته خورده گیری نمایند ، ولی مارا بر تقدیم نمودن این هدیه دو چیز مجبور نمودند ـ یکی اینکه بعضی از مشترکین کرام ما به تحریرات متواترهٔ خودشان از ما خواهش کردند که از اصطلاحات و تقسیمات اساسیٔ این فن تا یکدرجه آگاهشان کردانیم ، دوم اینکه چون این اثر عاجزانهٔ ما معلومات بسیار وجیزه و مختصرهٔ فن جغرافیارا بصورت ابتدائی و آسان وساده بخواننده اش نشان میدهد ، از ان رو برای تدریس و تعلیم اطفال مکاتب ابتدائیهٔ وطن عزیز خود طبع و نشر آنرا از فائده خالی نیافتیم . ـ ذاتاً اساس ترتیب و تحریر این اثر برای اولا

ابتدائی بنایافته است – بلی ، اگرچه « مکتب حربیه » ازمکاتب عالیهٔ درجهٔ منتهی شمرده میشود ولی چون دراول تأسیس و تشکیل آن شاگردان سال اول و دوم آن تحصیل مکاتب ابتدائیه ورشدیه واعدادیه را ندیده بودند، وسر راست ازخانه های خودشان به آن مکتب گرفته شده بودند بازهم ازدرجهٔ ابتدائی شمرده میشدند که اگرازین رهگذر برما اعتراضی وارد آید که « آیابرای یك مکتب عالیٔ مانند (مکتب حربیه) چسان به اینقدر معلومات جزوی ومختصرا کتفا ورزیده شده ؟ » عذر مامعقول شمرده خواهد شد !

بعضی از مشترکین کرام ، نیز این اثرمارا بدرجهٔ دفع احتیاج خود شان غیر کافی خواهند یافت ، ولی ما قاعدهٔ « الحکم للاکثر » را پیش گرفتیم ، زیرا در صدی هشتادازمشترکین کرام ماهنوز از مبادی فن عالیٔ جغرافیا باخبر نیستند که برای آنها اول از مبادی آغاز کردن را اولیتر شمردیم . امید میکنیم که این هدیهٔ عاجزانهٔ (سراج الاخبار افغانیه) مظهرحسن قبول گردد، وقصور ونواقصات آنرا بنظرخطاپوش خودشان بپوشند . ومن الله التوفیق امضا

محمود طرزی

درس روز اول

آغاز مقصد

ای اولاد های هوسکار علم وفن، ای نونهالان چمنستان وطن !

بادشاه معظم محبوب القلوب معارف پرور، اب اشفق ارحم لطف گستر ما اعلیحضرت (سراج الملة والدین) محض برای اکتساب علم و دانش شما مکتب فیوضات مکسب (حربیه سراجیه) را بنا فرمود. برای اداره و حسن تعلیم شما معلمان فضیلت مند را از جاهای دور طلب فرمود .

این بناء واین تاسیس در وطن مقدس مایك اختراع وایجاد نوی شمرده میشود که تابحال دیگر بادشاهان سابقه را میسر و نصیب نشده بود این بادشاه بادانش ودین مقدس ما براین تاسیس نافعه موفق و کامیاب آمدند .

اولادها ! قدر این نعمت را بشناسید ، در راه این بادشاه مقدس محبوب القلوب خود جان فدا کردن را شرف عظیم بشمارید . در راه تحصیل علم وعرفان کوشش ورزید . زیرا علم وعرفانست که انسان را انسان میسازد واز حیوان وجماد تفریق میدهد .

کوشش ورزید ، مکتسبات علمیه وفنیهٔ خود را بیفزائید که وطن ازشما مستفید شود . بادشاه ازشما راضی گردد ، ملت ازشما برخورد .

این عاجز که بشرف معلمی جغرافیا، وتاریخ وانشا وکتابت شما مفتخر میباشم چون امسال اول دخول شما درین مکتب فیض مکسب است ، ازارو در تعلیم شما یك راه بسیار کوتاه و آسانی درپیش گرفته ام تا ذهن وفکر شما مانده نشود ، وزودتر بمنزل مقصود ـ که دانستن وباخبر شدن از چگونگی فن جغرافیاست ـ واصل شوید .

بسیار اطفالی درشما خواهد بود که تابحال نام جغرافیا راهم نشنیده اند ، حالانکه جغرافیا بسیار علم نافع ومفیدیست که تحصیل آن برای انسانها ازلوازم ضروریه دیده میشود جغرافیا ازاحوال الزمین بشما آگاهی می بخشد . حضرت

حق سبحانه تعالی زمین را خانه ومسکن زندگانیٔ ما مقرر فرموده پس هرگاه ازعلم جغرافیا بیخبر باشید حال شما بحال یك نابینائی میماند که از جهت شرقی وغربی وشمالی وجنوبی خانهٔ نشیمن خود بیخبر باشد .

اولادها ! خود شما تصور بکنید ، که هرگاه از چار جهت خانهٔ نشیمن گاه خود بیخبر باشید ، واوتاق خوابگاه، ودالان نشیمن وزینه وکفشکن ، ودهلیز ومطبخ وتحویلخانه وصندوقخانهٔ خانهٔ خود تا ندانید ونشناسید آیا معیشت وزندگانی شما درانخانه چقدر دشوار خواهد شد ؟ وهمچنان اگر از احوال همسایگان چارطرف واخلاق واطوار انها بیخبر باشید گذران شما با آنها چقدر مشکل خواهد بود ؟ اینست که ناواقف ماندن ازعلم جغرافیا عیناً همچنینست که انسان درخانهٔ نشیمن خود بیخبر باشد .

درین سال فرخنده فال که اول شروع درسهای ماست برای شما ازین علم گرانبها خیلی مختصر معلومات اجمالی بیان میکنیم انشاءالله بسایهٔ ترقیاتوایهٔ بادشاه معارف خواه معظم مقدس ما این مکتب فیض مکسب روز بروز ترقی میکند ، افکار واذهان شما سال بسال کشایش پیدا میکند . بیانات ما معلمان عاجز نیز نسبت به استعداد وقابلیت ذهنیهٔ شما افزونی میگیرد .

اولادها ! کوشش کنید جهد ورزید ایام شباب خود را که بهترین ایام حیاتست رایگان وبیهوده صرف نکنید . باهمدیگر محبت ، بپدر واستادان خود اطاعت ورزید که مسعود شوید .

ومن الله التوفیق

بسم الله الرحمن الرحیم

مختصر جغرافیای عمومی

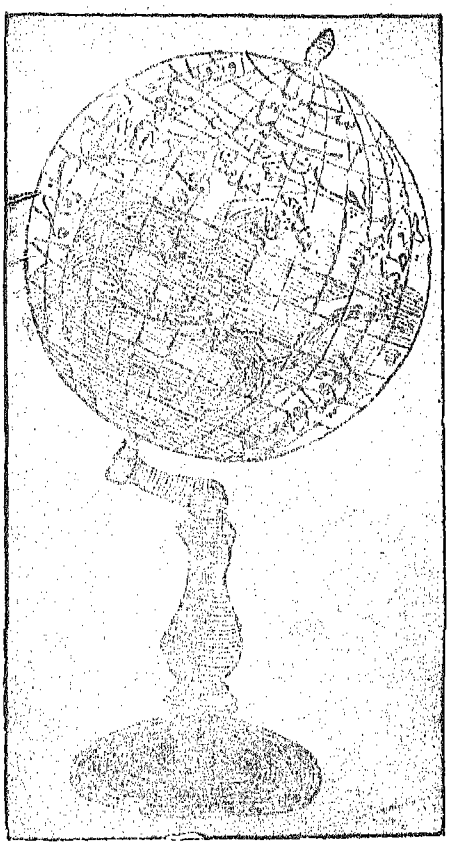
همین خاکیکه بران زندگانی وسکونت داریم باهمه کوهها وبحرها وشهرها ونهرها وتالابها ودره ها وتپه های آن جملةً (زمین) گفته میشود ، وعلمیکه از احوال زمین بیان میکنند آنرا (جغرافیا) میگویند .

شکل زمین کروی الشکل یعنی گرد وکاوله مانند هندوانه یانارنج میباشد . این زمین کروی یعنی کاوله بهیچ طرف بسته نیست ، وبرهیچ چیزی تکیه ندارد ، بلکه مانند یك طوپ بازیکی درمیان هوا معلق دور میکنند .

سه حصهٔ کرهٔ زمین آب ، ویك حصهٔ آن خشکه است که انرا ربع مسکون میگویند .

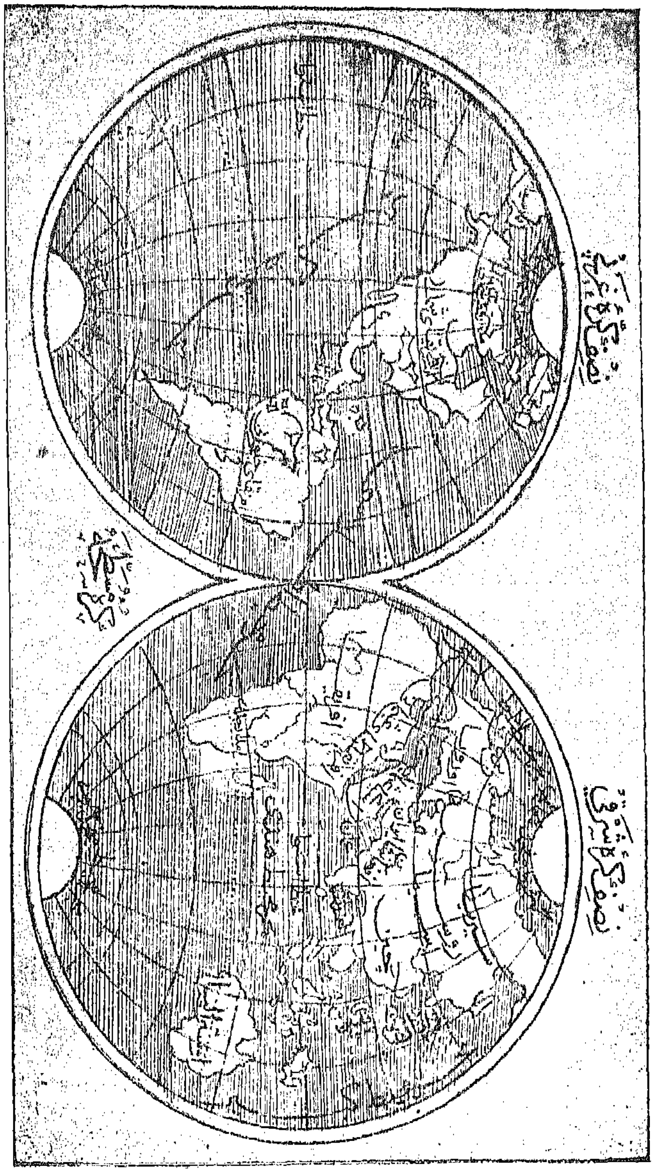
(کرهٔ مجسمه) چیزیستکه برای نشاندادن شکل زمین ازکاغذهای کلفت بشکل کرهٔ زمین انرا میسازند ، وبرروی آن قطعات وبحرها وهمه متعلقات زمین را رسم ونقش میکنند .

﴿ کرهٔ مجسمه ﴾

(کرهٔ مسطحه) چیزیست که شکل زمین را برروی کاغذ بشکل دو دایره نشان میدهد وقطعات وبحرها وهمه متعلقات روی زمین را بران رسم ونقش میکنند .

(خریطه) :ـ چیز یستکه یکقطعهٔ زمین . ویامملک یك دولترا بران رسم و نقش میکنند . وآنرا (نقشه)نیز میگویند .

(قطعات خمسه):ـ همان یك حصهٔ خشکهٔ روی زمین که آنرا ربع مسکون گفتیم برپنج قطعه منقسم است که انهارا (آسیا) یا (ایشیا)(اوروپا) یا (یورپ)(افریقه)یا (افریقا) (امریکه)یا(امریکا)(اوسترالیا) یا(آستریلیا)میگویند. هریك ازین قطعه ها رجدا جدا خریطه ها نشانداده شده است. (جهات اصلیه) یا (حدود اربعه):ـ برای شناخته شدن سمت وطرف یك جای زمین، چهار (جهت) یعنی چهار طرف موجود ست که آنهارا (شرق ، غرب ،شمال ، جنوب) میگویند .

شرق ، آن جهت است که آفتاب ازانطرف میبراید . غرب، آن جهت است که آفتاب درانطرف غایب میشود . وقتیکه روی بجهت غرب و پشت بجهت شرق ایستاده شویم طرف دست راست ما شمال ، وطرف دست چپ ما جنوب گفته میشود.

اما در خریطه ها طرف بالای خریطه شمال ، طرف زیر آن جنوب ، طرف راست شرق ، طرف چپ غرب اعتبار شده است .

احوال خشکه

همین خاکیکه آنرا خشکه میگوئیم ، وبرروی آن گردش وسکونت داریم نظر بشکل ووضعیت آن نامهای مختلف دارد که درینجا برای شما یکان یکان بیان میکنیم :

(جزیره) :ـ یك پارچه زمینیست که هر طرف آنرا آب فرا گرفته باشد ، وبدون کشتی به آن رفته نشود .

(جزیره نما ـ یاشبه جزیره):ـ زمینیست که تنها ازیك طرف به خشکه وازدیگر طرفها با آب احاطه شده باشد .

(برزخ):ـ یاخاکنا زمین تنگیست که جزیره نمارا بخشکه چسپانیده باشد

(دماغه) :ـ یارأس خشکه های سر تیز برامده ایستکه از خشکه بسوی بحر دراز شده برآمده باشد .

(صحرا) :ـ که بفارسی دشت میگویند . زمینهای صاف فراخ وهمواریست که جنکل در آن نیست

(جنکل) :ـ زمینها ئیست که بادرختان بسیار وانبوه مستور شده باشد .

(چول) :ـ زمینهای بی کیاه وبی علف است .

(جبل) :ـ که بفارسی کوه میکویند رامده کیهای بلند وپرسنك زمین است .

(جبال متسلسله) :ـ کوههای باهمد یکرمربوطیکه مانندزنجیر باهمدیکر پیوسته شده تابسیار جاها درازشده رفته باشند .

(کوه آتشفشان) :ـ بعضی کوهها ئیست که ازتالاق آن آتش ودود میبراید .

(دربند ـــ یادره) :ـ کذر کاه های تنکیست که درمابین دو کوه واقع شد باشد .

(ساحل) :ـ زمینها ئیست که با کنار دریا متصل باشد .

﴿ احوال آبها ﴾

(بحر) :ـ آب شوریکه سه حصهٔ کرهٔ زمین رافرا کرفته آنرا (بحر) میکویند . بحر بردوقسم میباشد که یکیرا (بحر خارجی) یعنی بحر بیرونی دیکریرا (بحر داخلی) یعنی بحر درونی میکویند بحر خارجی یك آب بسیار بزر کیست که همه اطراف زمین رااحاطه کرده است وآنرا محیط نیزمیکویند وبر پنج قسم تقسیم شده است :

اول بحر (محیط غربی) (١) یابحر اوقیانوس . دوم (بحر محیط کبیر) یابحر الکاهل . سوم (بحر محیط هندی). چهارم (بحر منجمد شمالی). پنجم بحر (منجمد جنوبی)

(بحرهای داخلی) :ـ آبها ئیست که ازبحرهای محیط پنجکانه جداشده درمیان خشکه ها درآمده است . وآنرا بحیره نیز میکویند .

(خلیج) :ـ ابهای بحر است که سه طرف آنرا خشکه فرا کرفته باشد وازیکطرف بابحر بزرك متصل باشد .

(لیمان)،یا (حوضه) خلیجهای کوچکیست که درزمانهای بادهای تند وطوفان کشتیها در آنجا محفوظ میمانند . هرکاه بواسطهٔ صنعت دست انسان ساخته شده باشد انرا

---

(١) بحرمحیط غربی را (بحر محیط اطلسی) یا (اتلانتیك) نیز میکویند .

(لیمان صنعی) ، واکر قدرتی باشد آنرا (لیمان طبیعی) میکویند .

(آبنا) :— درههای تنك دریائیست که آبهای بحر ازمیان دو کوه یادو جزیره یادو خشکه کذشته باهمدیکر بیامیزد .

(نهر) :—جویهای بزرك آب شیرینست که یکسر به بحر یایك تالاب بزرك بیامیزد. (منبع) جای برامدن ، و(مصب) جای آبریزش آن به بحر است .

(جوی) :—چیز یستکه برای آبیاری زمین هاو آوردن آبها بدست انسان کنده شده است .

(کانال):—جو یهای بزرك کنده شدکی دست انسانهاست که برای آمیختن آب یك بحررا بدیکر بحر، یاآب یك نهررا بدیکر نهر کنده میشود.

(تالاب یا کول):—آبهای ایستادهایست که از هرطرف باخشکه احاطه شده باشد . تالاب آب شیرین وآب شور هردو رقم موجود میباشد .

(حوض):—چیزیست که برای ساختن و تعمیر کردن کشتیها درلیانها کنده وباآب پرمیشود .

سوالهای امتحان

جغرافیا ازچه بیان میکند . شکل زمین چسانست—سطح زمین عبارت از چیست. کرۀ مجسمه چیست—کرۀ مسطحه چیست. خریطه چه چیز است—زمین برچند قطعه تقسیم شدهاست — جهات اصلیه چند است. نامهای شان چیست—درخریطهها چسان نشان دادهشدهاست — جزیره وجزیره نما چیست — دماغه چکونه است . کوه و کوههای متسلسل چیست . برزخ ودربند چیست . بحر چیست—بحر خارجی برچند قسم تقسیم شده است—نامهای شان چیست .بحر داخلی چکونه است— خلیج ولیمان چیست — آبنای ونهر و کانال چیست .

بیان قطعه اوروپا

(حدود اربعه)

جهت شمال قطعهٔ (اوروپا) (بحر منجمد شمالی) و جهت جنوب آن (بحر سفید) ، یا بحیرهٔ روم و جهت غرب آن (بحر محیط غربی) که آنرا (بحر محیط اطلسی) نیز میگویند ، و جهت شرق آن با کوههای (اورال) محدود است

قطعهٔ اوروپا نسبت بقطعه های دیگرا گرچه کوچکترست امابسبب لطافت آب وهوا، وخوبی و برکت خاك ومهارت ودانائی مردم آن در علم وهنر از همهٔ دیگر قطعات بیشتر معمور و آبادو توانگر است .

در ینقطعه از هر قسم غله وهرنوع میوه ، وهرگونه معادن یعنی کان‌ها پیدامیشود مثلا کانهای طلا ، ونقره وسرب ، وقلاعی، آهن ، مس ، زغال‌سنك وغیره موجود است .

نفوس واهالی اینقطعه بقدر سه صدونودونه ملیون وکسوراست‌که بقدر ده ملیون آن‌مسلم وباقی ان غیر مسلم است . (یك‌ملیون برابر به ۱۰ لك میشود)

قطعهٔ اوروپا برنوزده حکومتهای کوچك وبزرك تقسیم شده است . اول ازین نوزده حکومتها ممالك (اوروپای عثمانی) است که آنرا (روم ایلی) میگویند دولت علیهٔ عثمانی در اوروپا و آسیا وافریقانیز ممالك‌را مالك است که از دیگر مملکتهای آن‌در تعریف دیگر قطعه ها بیان میشود .

(اول)

(روم‌ایلی عثمانی) است روم‌ایلیٔ عثمانی زیاده از هشت ملیون‌نفوس دارد که بقدر چهار ملیون وکسور آن مسلم وباقی آن‌غیرمسلم است پایتخت دولت عثمانی شهر شهیر (استانبول)میباشد که در روم ایلی واقع شده است

(ادرنه) یا « ادریانوپل » (سلانیك) « یاسالونیکا »(یانیه)(اشقودره)

« یاسقوطری » (مناستر) (قوصوه)از شهرهای مشهور آنست (۱)

(دوم)

دولت یونان است که بقدر دوملیون وکسور نفوس دارد . مرکزحکومت آن‌شهر (آتینه) یا « ایتهنز » است . (پره) یاه پاترس » (دلفی)(زیتون) (اغرببوز) ازشهرهای مشهور آنست .

(سوم)

دولت ایتالیا ست که بقدر سی وسه ملیون وکسور نفوس دارد . مرکز حکومت آن شهر (روما) ست که درکنار نهر(تیبر) واقعست (وندیك) یاه وینس » (تورن) (میلان) (فلورانسه) یا « فلورنس » (ناپولی) یا (نیپلز) ازشهرهای‌مشهورآنست

(چهارم)

ممالك دولت اسپانیاست که بقدر هژده ملیون وکسور نفوس‌دارد.وپایتخت (آن‌شهر (مادرید)یا « میدرد » است .(سویل)برسلون‌یا«بارسلونا»(والدنس) (غرناطه) یا « کرنادا »(قرطبه)یا«کاردووا » ازشهرهای‌معمورومشهور آنست.

(پنجم)

ممالك دولت پورتکیز یا « پرتکال » است که پنج ملیون‌وکسور نفوس داردو پایتخت‌آن‌شهر (لیزبون) یا « لزبن » است که در کنارنهر(تاجه) یا « تیکس »واقع میباشد.(اپورطو) (براغه)(فارو) ازشهر های مشهورآنست .

(ششم)

ممالك دولت فرانسه است که بقدرسی وهشت ملیون وکسور نفوس دارد و پایتخت آن شهر شهیر (پاریس) یا « پیرس » است که درکنارنهر (سن) یا « سین » واقع میباشد . (لیون) یا« لیونز» (بوردو) (مارسیلیا) یا « مارسلز » (لیل) (کیلی) (ریمز) از شهر های مشهور آنست .

(۱) هزارافسوس که درجنك اخیربالقان ولایتهای سلانیك . اشقودره.مناستر قوصوه از دست عثمانی برامده است .

(هفتم)

ممالك دولت انكليس است كه چهل ويك مليون و كسور نفوس دارد وپايتخت آن شهر شهير (لندن) است كه دركنار نهر(تامس) يا « تيمز »واقع ميباشد. (ليورپول) (اديمبورغ)يا « اديمبرك » (دوبلن)يا« دبلن » دوور (شفيلد) (مانچستر) ازشهرهاى مشهور آنست.

(هشتم)

ممالك دولت بلژيك يا « بلجيم » است كه بقدر شش مليون و كسور نفوس دارد وپايتخت آن شهر (بروكسل)يا «برسلز»است . (انورس)يا« انتورپ) (نامور) (ليژ) (نووين) (كهنت) « بروكس » « اوستند » از شهرهاى مشهور آنست . (١)

(نهم)

ممالك دولت هولاند يا « هاليند » است كه آنرا (فلمنك)نيز ميكويند . پنج مليون وكسور نفوس داردومقر حكومتش شهر (لاهى)يا« هيك»ميباشد كه دركنار نهر(رن) واقعست(ليدن) امستردام يا « امستردم » . روتردام يا «راتردم» ،لوكسمبورغ يا « لكسمبرك » نيزازشهرهاى مشهورآنست.

(دهم)

ممالك دولت(دانيمارك)يا« دنيمارك » است كه دومليون وكسورنفوس دارد. مركز حكومتش شهر(كوپنهاك)يا« كوپن هيكن»ميباشد كه درجزيرۀ(سيلاند) يا « زيليند » واقعست. البورغيا(البرك) ، ودبورغ يا « ديبرك » (السبيوز) نيز از شهر هاى مشهور آنست .

(يازدهم)

ممالك دولت (اسوج،لورج) ياسويدن وناروى است كه شش هفت مليون و كسور نفوس دارد ومقرحكومتش شهر (ستوقهولم) يا «ستاكهالم» است كه در كنار تالاب(مولار)«يا ميلير» واقعشده است. «قرستيانيا»يا« كرسچيانا»، غودنبورغ

(١) درين جنك موجوده همۀ ممالك بلجيم را دولت المان ضبط كرده است .

یا « کودن نبرك » نیز از شهرهای مشهور آنست. درین دو سه سال اخیر این دو دولت از هم جدا شده هریك مستقل دولت گردیده است

(دوازدهم)

ممالك دولت اروپای (روس) است که یکصدو پنج ملیون و کسور نفوس دارد. که چهار ملیون آن مسلم وباقی آن غیرمسلم ست. پایتخت حکومتش شهر (پترسبورك) نام جدید آن پیتروگراد است که در کنار نهر (نوا) واقعست. « موسکوا » یا « ماسکو » ، و (وارشاو) (هوجه بك). قازان « کراکو » « سباستوپول » « کیلس » « لبلن » « لودز » از شهرهای مشهور آنست

« سیزدهم »

ممالك دولت « استریا » است که چهل وپنج ملیون و کسور نفوس دارد. مقر حکومتش شهر « ویانه » یا « واینا » است که در کنار نهر « طونه » « یادینیوب » واقعشده است. « تریسته » یا « تریست ». « پشته » یا « بوداپوست ». « پراغه » یا « پریك » « لمبرك » « پزریمل » بودین نیز از شهرهای مشهور آنست.

« چهاردهم »

ممالك دولت « رومانیا » است که شش ملیون و کسور نفوس دارد. مرکز حکومتش شهر « بکرش » یا بخارست میباشد یاش. قلاس یا « کلتس » ابرائیل برگوگرد نیز از شهرهای مشهور آنست.

« پانزدهم »

ممالك حکومت « صربستان » یا « سرویا » است که بقدر دو ملیون و کسور نفوس دارد. مرکز حکومتش شهر « بلغراد » یا « بلگرید » میباشد. (نش) سمندره ، الاجه حصار ، بوزاروجه نیز از شهرهای مشهور انست.

(شانزدهم)

ممالك حکومت (قره طاغ) مانتیگرو است که دو صدو بیست و هفت هزار و کسور نفوس دارد. مرکز اداره اش قصبهٔ (چتینه) یا « شتنجی » است.

[این دو حکومت یعنی صربستان ، وقره طاغ ، با (بلغارستان) یابلگیریا از اجزای ممالك دولت علیه عثمانیه بودند ودرمحاربهٔ اخیری که بادولت روس وقوع یافت بموجب (معاهده ، برلین) جداجدا حکومتها شدندولی بلغارستان تابه اینوقتها یك ایالت ممتازهٔ عثمانی شمرده میشد . دوسال پیش ازین آنهم حکومت مستقله شد . ودر حرب اخیر بالقان دیگر بعضی شهر های عثمانی را هم گرفته امروز یك دولت قوی گردیده است] شهرهای مشهور آن صوفیه وارنا میباشد. بلغارستان بیشتر ازدوملیون نفوس دارد .

(هفدهم وهجدهم)

دولت «پروسیا» یا «پرشیا» ودولت «المانیا» یا «جرمن» است که هردوی اینها با بیست وهفت حکومتهای خورد و کلان بیك اتحاد یك وجود گردیده یکدولت امپراطوری معظمه بوجود آورده است. مؤسس این اتحاد ویك وجودی پرنس «بیسمارك» مشهور شده است . تقریباً شصت ملیون نفوس دارد . پایتخت کل، شهر شهیر «برلین» یا «برلن» میباشد . « هامبورغ » یا « همیمبرك »، «مونیخ» یا « میونك » « درسد » « فرانقفورت » یا « فرنکفورت » وبسی شهر های دیگر بسیار مشهور را مالك است .

دروقت حاضر دولت المان یاجرمن ازجهت قوت عظیمهٔ عسکریه ، وفنون عجیبهٔ حربیه ، واختراعات محیرالعقول ناریه وعلوم وفنون یك دولت غالب ومظفر وبسیارقوی دنیاشمرده میشود .

(نوزدهم)

ممالك دولت (اسویچره) یا « سویتزرلیند » است که‌سه‌ملیون وکسور نفوس دارد . مرکزاداره‌اش شهر « برن » است .

«جنوه» ، «نوفشاتل» یا « نیوچیتل » ، «زوریچ» یا « زیورچ » ، لوزان . ازشهر های مشهور آنست . طرزحکومتش جمهوری ، ومملکتش کوهستان واز عجایبات طبیعیه مملو میباشد .

غیرازین نوزده حکومتهای که مذکور کردید چهار پنج حکومتهای کوچکی دیگر نیز در اوروپا موجود است که باوجود کوچکی بازهم حکومتهای جدا گانه شمره میشوند :

اول :—(حکومت آندورا) میباشد که بر کوههای (پیره نه) واقع ، ودرزیر حمایهٔ دولت اسپانیا میباشد . پنجهزار وکسور نفوس دارد . مرکز حکومتش قصبهٔ (آندورا) ست .

دوم :— (حکومت سان مارینو) ست که درنیم جزیرهٔ ایتا لیا واقع ، ونههزار وکسور نفوس دارد . مرکز حکومتش شهر (سن‌مارهن) میباشد که دریك کوهستان لطیف المنظر کائنست .

سوم :— (حکومت لوکسمبرگ) است که درمابین ممالك بلجیم والمانیا یك حکومت مستقلهٔ کوچکی میباشد. دوصد هزار و کسور نفوس دارد . مرکز حکومتش شهر (لوکسمبرك) است . [درین حرب حاضر اگرچه بیطرفیٔ خودرا اعلان نمود ، ولی‌المانها به آن گوش نهاده سوقیات عسکری خود را ازانراه بربلجیم اجرا نمودند] .

چارم :— (حکومت لیختنشتاین) میباشد که‌درمابین سوتیزرلند واستریا واقع ونه هزار و کسور نفوس دارد . مرکز حکومتش قصبهٔ (وادوز)است .

پنجم :— (حکومت موناکو) ست که برساحل بحرسفید، درداخل‌مملکت فرانس وسرحد ایتالیا واقعست .سه هزار و کسور نفوس،وتنها نودنفرعسکر ژاندار مه‌را مالك میباشد. مرکز حکومتش شهر (ماناکو)ست که‌در کوهستان (کارلو) کائنست .

(بحرهای مشهوریکه در قطعهٔ اوروپاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
بحر منجمد شمالی	طرف شمالی اوروپا را احاطه کرده است بحر خارجیست
بحر ابیض	از بحر منجمد شمالی پیدا شده است بحر داخلیست
بحر محیط غربی	طرف غرب اوروپا را احاطه کرده است بحر خارجیست
بحر شمال	از بحر محیط غربی جدا شده است . داخلیست
بحر بالتیك	از بحر شمال جدا شده است . داخلیست
بحر سفید یا بحر متوسط	طرف جنوب اوروپا را احاطه کرده است از بحر محیط غربی پیدا شده است داخلیست .
بحر سیاه یا اسود	از بحر سفید یا متوسط جدا شده است . داخلیست .
بحر آزاق	از بحر سیاه پیدا شده است .
بحر خزر	با هیچ بحر تعلق ندارد . از نوع کول است

(آبناهای مشهوریکه در اوروپاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
سونده یا سوند	درمابین دانمارك و اسوچ یا سویدن واقعست
پادیکال	درمابین فرانس و انگلستان واقعست
سیته یا طارق	درمابین اسپانیا و افریقا واقعست
بونیفاچیو	درمابین جزیرهٔ قورسیقه و جزیرهٔ ساردینا واقعست
مسینه یا مسینا	درمابین جزیرهٔ سیچلیا و ایتالیا واقعست
داردنیل یا چناق قلعه	درمابین بحر مرمره یا مارمورا و بحر جزیره های ایجه واقعست
بوسفور یا استانبول	درمابین بحر مارمورا و بحر سیاه واقعست
ینکی قلعه	درمابین بحر سیاه و بحر از آقست

(خلیجهای مشهوریکه در اوروپاست)

نامهسای شان	کیفیت های شان
بوتنی یا باتهنیا / فنلاند	هردو دربحر بالتیك واقعست
غاسقونیا یابسکی	در بحر محیط غربی واقعست
وندیك یاوینس / سلانیك یا سالونیك	هر دو دربحر سفید واقعست

جزیره های مشهوریکه دراوروپاست

نامهای شان	کیفیت های شان
سیلاند یاسیتیند / اسلانده یا آیس لیند	هردو دربحر محیط غربی واقع و به دانمارك تابعست
برتانیا ، ایرلاند یاآیرلیند / شتلاند یا شتلند	هرسه دربحرمحیط غربی واقع وبدولت انکلیس تابعست
مینورقه یامنارکا مازوقه یا مجارکا	هردو در بحرسفید واقع وبدولت اسپانیا تابعست
ساردنیا ، سیچلیا یاسیسیلی	هردو دربحر سفید واقع وبدولت ایتالیا تابعست
مالطه یامالتا	دربحر سفید واقع ، وبدولت انکلیز تابعست

جزایر سبعه یا مجمع الجزایر	در بحر سفید واقع ، و بدولت یونان تابست
کرید	در بحر سفید واقع، و بدولت علیه عثمانی تابع بود و حال بیونان تابست

(کوه های متسلسل مشهوریکه در قطعه اوروپاست

نامهای شان	کیفیت های شان
اورال یا یورال	درمابین قطعهٔ اسیا واوروپا واقعست
قفقاز یاکاکیشیا	درمابین بحر سیاه و بحر خزر واقعست
بالقان	ازروم ایلی گذشته به بحر سیاه منتهی شده است.
قارپات یا کارپی تهین	درمابین رومانیا واوستریا وروس است
هلنیقه	ازروم ایلی گذشته به بحر سفید منتهی شده است
آلپ یا ایپلیس	درمابین فرانسه وایتالیاست
ئه پن یا اپی نین	از ایتالیا گذشته به بحر سفید نهایت یافته است
پیره نه یا پیرنیز	در مابین فرانسه واسپانیا واقعست
ایپه ری	در مملکت اسپانیاست
اسقاندیناو — یا سکندی نیویا	درمابین مملکت انوج یاسویدن و مملکت نوروج یا ناروی واقعست
قره اورمان	در مملکت المانیا است
سون یا سیون	در مملکت فرانسه است

کوه های آتشفشان مشهوریکه در او روپاست

نامهای شان	کیفیت های شان
وه زو یا سویس	در ممالک ایتالیا میباشد
آتنا — اتنا	در جزیره سیچلیا میباشد
هقلا — هکلا	در جزیرهٔ ایسلاند میباشد

نهر های مشهو ریکه در اورو پاست

نامهای شان	کیفیت های شان
مریچ	از کوه‌های بالقان‌میبراید به‌بحر سفید میریزد
طونه،یادنیوب	ازالمانیا میبراید به‌بحر سیاه میریزد
طورله	از کوهای قارپات برامده به‌بحرسیاه می آمیزد
دسچولا	از ممالك پولیند کذشته دربحر بالتیك میریزد
اوژی	ازممالك روس میکذرد به‌بحر سیاه می آمیزد
تن — دان	از ممالك روس میبراید به بحر ازاق میریزد
اورال	ازکوه‌های اورال‌میبراید به‌بحرخزر می آمیزد
نوا	از تالاب لادوغه میبراید به‌بحر بالتیك میریزد
وولغا-والـکا	ازممالك روس میکذرد به‌بحر خزر می آمیزد
پروت	ازکوه های قارپات برآمده‌بانهر طونه می آمیزد
پو	ازکوه های آلپ برآمده به‌خلیج‌وندیك می آمیزد
الپ	ازوسط جرمن جدا شده در بحر شمال میریزد
تیبر	از روما میکذرد به‌بحر سفید میریزد
رەن‌یاەروین»	ازممالك اسوبحره یاسویترزلندمیبراید به‌بحر سفید میریزد
تاژ-یا تیکس	ازکوهای ایبه‌ری برامده بحر محیط غربی میریزد
غارویاکارون «راین»	هردواز کوه‌های‌پیره نه میبراید به بحر محیط غربی میریزد
سن یا سین	از پاریس میکذرد به‌بحر مانش میریزد
تامس — تیمز	از لندن میکذرد به‌بحر شمال می آمیزد
دنیستر	از کوههای قارپات برامده به بحرسیاه می آمیزد

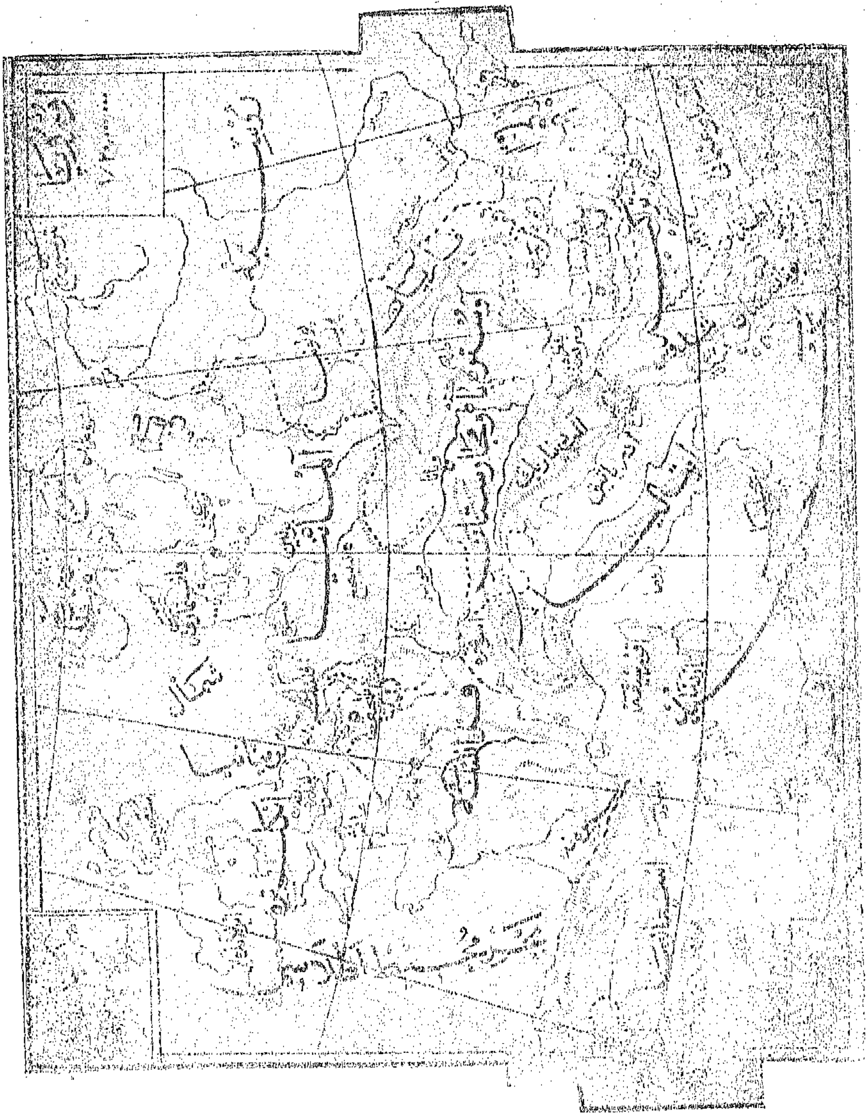
کول های مشهوریکه در اورو پاست

نامهای شان	کیفیت های شان
سایمه یا «سیا» لادوغه یا «لا دوکا اونه‌غه یا «اوینگاه	هر سه در ممالك روس واقعست
اونه ریاوینر وتر مولار یا ملر	هر سه در ممالك اسوج واقعست
قونستانس — یا کانستنس جنوه	هر دو در ممالك اسویچره یاسویزرلند واقعست
زانطه	درولایت اشقودره یاسقوطری واقعست

(سوالهای امتحان)

در اوروپا چند دولت موجود است
پایتختها و مقدار نفوس شانرا بیان کن
بحر های مشهور اوروپا کدام است
بحر سفید در کدام طرف اورو پاست
جزیرهٔ شتلاند در کجا و تابع کیست
خلیج بوتنی در کدام بحر است جزیرهٔ
مالطه در کجاست

بحر بالتیك از کدام بحر پیدا شده است
کوه های بالقان در کدام مملکت است
نهر طونه از کجا میبراید و بکجا میرود
ابنائیکه در مابین اسپانیا و افریقا واقعست
چه نام دارد
کوه آتشفشان هقلا در کجاست
بحر خزر چسان بحر است
از استانبول که بلندن بروی از کدام
ابنا ها میگذری

قطعهٔ آسیا

قطعهٔ آسیا سیا ـ ایشیا از جهت شمال بابحر (منجمد شمالی) از جهت جنوب بابحر (محیط هندی) از جهت شرق با بحر (محیط کبیر) از جهت غرب با (بحرا حمر یا « بحیرهٔ قلزم ») و کانال (سویس) و (بحر سفید) و آبنای استانبول) و (بحر سیاه) و کوههای (اورال) محدود شده است [درخریطهٔ آسیا نظر کنید، حدود اسیارا بخود معلوم کنید] قطعهٔ آسیا بزرگترین همه قطعات خمسه است . و بعداز اوروپا ازدیگر قطعهها معمورتراست. درین قطعه از هر قسم غله رمیوه حاصل میشود ، وبسی مسالههای خوشبو ونباتات گران بهانیز پیدا میشود .

غیرازهر گونه کانها مانند(طلاونقره ، و آهن ، ومس وقلائی وغیره)بسی کانهای سنگهای قیمتدار الماس، ویاقوت، وزمرد وغیرهنیز پیدامیشود . درین قطعه نزدیك به هشتصد ملیون نفوس موجوداست، که نزدیك به دوصد ملیون آن مسلم وباقئ آن غیرمسلم است. قطعهٔ آسیا بریازده مملکت تقسیم شده است .

(اول)

مملکت دولت علیهٔ عثمانیست که آنرا (اناطول) یا « ایشیای کوچك، یاایشیائی روم» میگویند . ازطرف شمال با(بحر سیاه) وازجهت جنوب با (عربستان) از طرف شرق با (ایران)، از طرف غرب با (بحر سفید) و (اوروپا) محدود است (اناطول) غیر ازعربستان شانزده ملیون نفوس دارد که بقدر یازده ملیون آن مسلم است وباقی آن غیر مسلم میباشد . قسم کلی نفوس ترك وباقی آن از عرب ، و کرد ، ولازوچرکس ، وروم ، وارمنی مرکب است که همهٔ شان عثمانی گفته میشوند .

(اناطول) ازروی اصول اداره ربیست ولایت والی نشین وپنج لوای مستقل متصرف نشین که ازطرف پایتخت یعنی (استانبول) یکسر اداره میشودویك (بیکی) که بعنوان (بیك) حاکم دران مینشیند تقسیم شده است .

شهرهای مشهور اناطول اینها است که ازروی مرکزولایتهای والی نشین درینجا قید وثبت مینمائیم :

(بروسه) ، (ازمیر) یا « سمرنا » ، (قونیه) ، (اطنه) ، (انقره) (سیواس) ، (قسطمونی) ، (طربزون) ، (رودوس) ، (ارضروم)، (وان) ، (بتلیس) ، (دیاربکر) ، (خرپوط) ، (حلب) ، (دمشق الشام) (بیروت) ، (موصل) ، (بغداد) ، (بصره)

هریك ازین مرکز ولایتها شهرهای متصرف نشین دیکر نیز درزیر حکم خود دارد .

لواهای متصرف نشین مستقل که زیر حکم ولایتهای والی نشین نیست اینهاست :

(قلعهٔ سلطانیه) ، (دیر) ، (جبل لبنان) ، (بیت المقدس) — (بنام دیکر — قدس شریف) یا « یروشلیم »

(بیکیٔ) بیك نشین عبارت ازجزیرهٔ (سیسام) است که بصورت ایالت ممتازه ازطرف پایتخت اداره میشود .

﴿ دوم ﴾

جزیره نمای (عربستان) است که انرا « جزیرة العرب » نیزمیکویند .
عربستان درجهت جنوب غربیٔ قطعهٔ اسیا واقع شده است . از طرف شمال با « اناطول » ، ازطرف شرق با « خلیج بصره » و « بحر عمان » ، ازطرف جنوب، با « بحرمحیط هندی » ، و« خلیج عدن » ، وازجهت غرب باه‌ابنای بابالمندب » ، و « بحراحمر » ، و « کانال سویس » محدود است

درطرفهای شرق و جنوب عربستان اکرچه بعضی جاها تابع بعضی حاکمهای مستقل بعنوان « شیخ وامام » میباشد اما طرفهای غرب وغرب شمال آن در زیرادارهٔ حکومت دولت علیهٔ عثمانیست که بردو ولایت والی نشین تقسیم شده است.

(اول) — ولایت (حجاز) است. مرکزاین ولایت شهرمبارك ومقدس

(مکه مکرمه) است که منشاء دین مبین وولادت کاه سید المرسلین، وقبلهٔ مومنین میباشد نفس شهر مکه هشتادهزار نفوس دارد .

شهر (مدینهٔ منوره) که روضهٔ مطهرهٔ مقدسهٔ حضرت فخر کائیات نبی کریم الصفات ماعلیه افضل الصلواة درانست ، و (طایف شریف) ، و (جده) (وینبوع) نیز از شهرهای متصرف وقایم مقام نشین اینولایت حجاز میباشد .

(دوم) — ولایت (یمن) است که مرکز اینولایت شهر صنعا) میباشد. (حدیده) و (عسیر) و (تعز) نیزازشهرهای متصرف نشین اینولایت است.

در جهت شرق جنوبی (عربستان مملکت (عمان) ودر جهت شرقیٔ آن (الحسا) ودروسط آن مملکت (نجد) ، و در جهت جنوبیٔ آن مملکت) حضرموت) واقعشده است .

همهٔ نفوس عربستان سیزده میلون نفوس است

﴿ سوم ﴾

ممالك دولت خداداد افغانستان است که دولت متبوعهٔ معظمه، ووطن مقدسه عزیز خود ماست .

مملکت افغانستان ازجهت شمال بانهر (جیحون) یادریای « آمو » از ترکستان اسیای روسی واز جهت شرق بادره (خیبر) ازهندستان ، نیز از جهت شرق وشمال شرقی با کوهای (پامیر) و (چترار) ، و(کافرستان)از اراضی غربیٔ (چین)واراضیٔ جنوبیٔ (روس) ، واراضیٔ غربی وشمالی(هندستان) واز جهت جنوب با کوه (کوژك) از (بلوچستان) ،ونیز ازجهت جنوب غربی با اراضی (سیستان) از خاك(ایران) واز جهت غرب از ایران جدا ومحدود شده است .

اراضی افغانستان اکثر کوهستانست که در بندهاودرههای آن نیزخیلی کم است ، وازین سبب هیئت عمومیهٔ آن حکم یك استحکام متین طبیعیٔ را دارد .

این مملکت حاصل خیز ،میوه دار، وا کثر جاهای آن پر آب است ومعادن یعنی کانهای بسیار ذیقیمت وتوانکری دارد مقدار نفوس این خاك پاك از قراریکه تخمین شده است تا ده ملیون است ، ولی چون از طرف خود دولت به اصول وقاعدهٔ فن سجل نفوس هنوز تحریر نفوس عمومی اجرا نشده

است این مقدار تخمینی، وتقدیری شمرده میشود. اکثر مردم افغانستان از جنس افغان ومسلمان وسنی المذهب میباشند تاجیك وشیعی وهندو نیز دارد عیسوی وموسوی ندارد مگر در جهات غربی وشمالی کمتری یهود موجود است . که همگی از حیثیت تابعیت دولت افغانستان « ملت افغان » گفته میشوند . تشکیل ولایات دولت علیهٔ خدا داد افغانستان در وقت حاضر عبارتست از چهار (سمت) که در هرسمت بعنوان (نائب الحکومه) یکیك والی مقرر است ، و غیر ازین بعنوان (حاکم) بسی حاکم نشینها دارد .

اول — مرکز حکومت ، ومقر سلطنت شهر شهیر (کابل) است که پایتخت دولت خداداد افغانستانست . این شهر بردو کنار (نهر کابل) مبنی وتقریباً یك لك نفوس دارد ، این شهر اگرچه کوچه‌ها وبازارها وخانها یش تنك وبه اصول قدیمه ساخته شده است ولی عمارتها وبنا های حکومتی ، وارك مبارك که نشیمنگاه ذات اعلیحضرت بادشاهیست (وشهر آرا) و (بابر) ، و (زین العماره) ، و (قصر چهلستون) و « دلکشا » وغیره عمارات حکومتی خیلی بناهای عالی ودلنشین این شهر شمرده میشود . علی الخصوص جاده‌ها وسرکهائیکه درشهر واطراف شهر کشیده شده است خیلی فراخ ومنتظم وسایه دار است . حوضهٔ (چاردهی) کابل نیز از موضعا تیست که در بسیار جاهـا مثال آن دیده نشده است .

دار السلطنه کابل باجمیع ولایات افغانستان باراه هـای شوسه یعنی سرکها مربوط میباشد . یك فابریك بسیار مکمل ومنتظمی در دار السلطنهٔ کابل موجوداست که هرنوع سلاح ، وهر گونه آلات واشیاء نفیسه ازان بعمل میاید . وغیرازان فابریك (چرم گری) و «پشم بافی » ، وفابریك (اسپریت کشتی) ویك (ماکینه الکتریك) که در راه تنویرات (ارك مبـارك) و (تلفون) خـدمت میکنند نیز موجود است . همـهٔ دوایر حکومتی باتلفون بهمدیگر مخابره میتواند .

در کابل یك باب مکتب ملکیه بنام (مدرسهٔ حبیبیه) چندسال پیش ازین ویك باب مکتب بسیار عالی برای تحصیل علوم وفنون عسکریه بنام (مکتب حربیه سراجیه) دوسه سال پیش ازین از فیوضات اعلیحضرت بادشاه ترقی پرور معارف گستر

محبوب القلوب ما اعلیحضرت (سراج الملة والدین امیر حبیب الله خان) بناو تأسیس یافته است . مکتبهای ابتدائیهٔ محله‌ها نیز تایکدرجه افزون و اصلاح شده است .

دوم — ولایت نائب الحکومه نشین (قندهار) است که در سمت جنوبیٔ افغانستان واقعشده است . مرکز نائب الحکومه نشین این ولایت خود شهر (قندهار) است که (۳۰۰۰۰) نفوس را مالك. وبشرافت موجود بودن خرقهٔ مبارك حضرت رسول اکرم صلی الله علیه واله وسلم شرف عظیمی حاصل کرده است .

شهر مذکور دورادور بایك قلعهٔ منتظم اصول قدیمه محاطست وچارباز ار واسع ومستقیمی دارد که در وسط آن (چارسو) واقعشده است دوجوی بزرك درنفس شهر جاریست که شهر را ابیاری میکنند وادی (ارغنداب) که نهر بزرکیست خیلی میوه خیز وبالطافت یك وادی ایست . (شهر کهنه) نام خرابه زاری درنزدیك قندهار است که از آثار عتیقهٔ مشهوری شمرده میشود .

معدن طلای بسیار مشهوری نیز درقندهار موجود است که خیلی طلای اعلی ووافری ازان میبراید .

سوم — ولایت نائب الحکومه نشین (هرات) است که در سمت غربیٔ افغانستان وقریب حدود ایران واقعشده است . شهر (هرات) در کنار نهر (هری رود) بایك قلعهٔ بسیار متین ومحکمی بناشده است . این شهر بسیار قدیم یك شهر یست . اثار عتیقهٔ بسیاری دراینشهر موجود است نفوس موجودهٔ شهر هرات (۵۰،۰۰۰) است .

اینشهر ازنقطهٔ نظر عسکری بسیار مهمست . قالین و کرك ونمد های خوب دران ساخته میشود ، والحاصل هرات یك شهر تجارتی وعسکری میباشد .

چارم - ولایت (ترکستان افغانی) است که در سمت شمالی افغانستان وقریب حدود (ترکستان روسی) واقعست مرکز این ولایت (مزار شریف) است که درکنار خرابه زار (بلخ نام شهر بسیار قدیم افتاده است زمینهای اینولایت حاصلخیز ، واکثر آن دشت است . نهر (جیحون) اینولایت را از (ترکستان روسی) تفریق داده است .

پنجم — ولایت (جلال اباد) است که درسمت شرقی افغانستان واقع ومرکزان خود شهر (جلال آباد) میباشد . این شهر برکنار نهر (کابل) که به اصطلاح مردم انجا (سین) میگویندو در نزدیکیهای (پشاور) بانهر اتك) امیخته ازحوضهٔ سند به بحر می آمیزد واقعشده است ،

پارسال ازفیض همت جهانقیمت اعلیحضرت متبوع مقدس معظم ما برین نهریك پل اهنین بسیارمتین مکملی درحد (درونته) بسته شده ولایت مذکور راباراضی حاکم (نشین (لمقان) ربط داده است ، اینولایت را درهٔ (خیبر) از هندستان جدا کرده است .

هوای جلال آباد گرم است ، نارنج ، وپورتقال ، ونیشکر در دیگر هیچ طرف افغانستان بجز اینولایت بهم نمیرسد . موسم شتارا ذات اعلیحضرت پادشاهی درینشهر میگذرانند .

غیر از مرکز واین چارسمتیکه مذکور گردید دیگر حاکم نشینهای معتنانیز در دولت علیه افغانستانموجود است که مشهورترین انهارا درینجا بیانمیکنم :

حاکم) نشینیٔ (کلمان) است که درجهت شرق واقع ومرکز ادارهٔ (کافرستان) میباشد ، ایالت کافرستان کوهستان بسیار سخت وبی مروریست که در زمان سلطنت خاقان مغفور جنت مکین (ضیاء الملة والدین) فتح گردیده ضمیمهٔ دولت علیهٔ افغانستان شده است . نام کافرستان به (نورستان) ، ونام مردم آن که به (کافری) معروف بود به (جدیدالا سلام) تبدیل یافت

حاکم نشینیٔ (غزنه) است که درجهت غربی کابل واقعست این شهر از شهرهای مشهور تاریخیست . وبسی اثار عتیقه دارد . تربهٔ سلطان (محمود غزنوی و « سبکتگین » ومزار حکیم (سنائی) و (بهلول دانا) ، و (علی لا لا) ودیگر اولیا دران موجود ست .

بامیان نامشهر عتیقیست که باثار عتیقه مشهور افاق میباشد .

حاکمنشینی (بدخشان است که مرکز حاکم نشینیٔ آنشهر (فیض اباد) است .

حاکم نشینیٔ (میمنه) است که درمابین هرات وترکستان افغانی واقعست .

حاکم نشینیٔ (قطغن) است که مرکز ادارهٔ آن (خان آباد) ست .

حاکم نشینیٔ (هزاره) است که دروسط افغانستان واقع وکوهستان سرد

وسخنیست . مردم آن به (هزاره) موسو مست که ازجنس (موغول، وتاتار) میباشد . بشکل وقیافت به (ژاپانها) مشابهت تمام میر سانند وخیلی کار یگر وتوانا مردمانی هستند .

گرشك، پشت‌رود، سیستان ، فراه نیزازحاکم نشینها ئیست که‌درسمت غربی؛ وخوست ، وزیری ، لهوکرد وچرخ درجهت جنوبی واقعست حاکم نشینیٔ (کوهستان) یاانکه (کوهدامن)وحاکم نشینی(پنجشیر) نیزازحاکم نشینهای بسیار معتناوخیلی خوش آب وهوای شهر کابل شمرده میشود .

چارم

ممالك آسیای روسیست که برسه قسم منقسمست :

اول — (سیبریا) یاه سائی بریا » ست که پنج‌ونیم ملیون نفوس‌دارد وجهت شمالی قطعه اسیار اتشکیل میدهد خیلی سرد و خنك یك مملکتیست زمستان آن‌نه‌ماه دوام میورزد . مساحه‌سطحیهٔ آن‌نسبت بمقدار نفوس آن‌خیلی‌افزونتر است . مرکز ادارهٔ آن شهر (طو پولسق) یا « تو بالسك » است . (او مسق ،طومسق) «اومسك» «تومسك»نیز ازشهر های مشهور آنست .

دوم — (ترکستان روسی).است که آنرا (تاتار ستان) بنـام دیگر (اسیای وسطی) نیز میکویند . بقدر هفت ملیون نفوس دارد که جمـله آن اسلامست . مرکزادارهٔ آن‌شهر (طاشکـند) است (سمرقند ، وخوقند) نیز از شهر هـای مشهور آنست .

(بخارا) ، و (خیوه) دو حکومت (خانیٔ) مستقلیست که‌درزیر حمایت روس میباشد . خانیٔ بخارا یك ملیون و دوصـدهزار نفوس ، وخانیٔ خیوه هشتصدهزار نفوس دارد . این‌هردو حکومت اسلام‌است

سوم — مملکت (قافقاسیا) یاه کا کیشیا » است که بقدر نه‌ملیون نفوس دارد ، وا کـثر آن‌مسلمانست . مرکزادارهٔ آن‌شهر تفلیس میباشد .

(پنجم)

ممالك عجمستان‌بنام دیکردولت علیهٔ (ایران) است که یك‌حکومت(شاهی) مستقلی‌اسلام میباشد . اگرچه درکتابهای جغرافیا نفوس ایران‌رادرمابین ده ودوازده ملیون نفوس مینویسند ولی چون تحریر نفوس‌اجرانشده این‌مقدار تخمینی شمرده میشود .

مرکزحکومت آن شهر (طهران) است . (تبریز ، همدان شیر از اصفهان مشهد) ازشهر های مشهور آنست

(ششم)

ممالك (بلوچستان) است که بقدر پنجصد هزار نفوس دارد ، ویك حکومت اسلامی ایست که در زیر ادارهٔ حکومت (انکلیز) میباشد . مرکزحکومت آن شهر (کلات) است غندابه، کچه یا« کیچ ») ازشهرهای مشهور انست .

(هفتم)

ممالك (هندستان) است که دوصد نودوچارنیم ملیون نفوس دارد . شصت ملیون آن مسلم ، ودوصد هزار آن (انکلیز)و باقی بیشتر ازدوصد ملیون آن مذهب مختلفه هندو میباشند .

قسم اعظم هندستان درزیر حکم وتابعیت ، وبعضی محلات آن حکومتهای مستقل است،وبعضی حکومتهائی میباشد که درزیرحمایهٔ انکلیزیعنی نیم مستقل است یکمقدار کمی دولت (فرانس)ویك کمی دولت (پورتکیز) نیز درهندستان مستملکات دارند .

مرکز ادارهٔ هندوستان انکلیزی درینوقت شهر (دهلی) میباشد (بمبئی، مدراس بنارس کلکته ، اکره ، احمدآباد ، الهآبادلاهور ، امرتسر ، انباله ، منداله.کراچی رنکون ملتان) وغیره ازشهرهای مشهور آنست .

ممالکی که درزیر حمایه انکلیز است عبارت از راجائی (کشمیر) وراجائی (راجپوتانه) ، نوابی (نظام حیدر آباد)، و(میسور) وراجائی (قوشین ، راوانقور) ، وجزایر(مالدیو) میباشد .اهالیٔ جزایر مالدیو عموماً مسلمان‌اند.

حکومتهای مستقل اول عبارت ازحکومت ، (نیپال) است که مرکز حکومت انشهر (کاتماندو) یا « کهمندو » میباشد .دوم حکومت (بوتان) است که مرکز حکومت آن‌شهر(تاسی‌سیدون) است .

مستملکه (فرانس) در هندستان عبارت ازپنج شهر است که درسمت های(بوندیشه ری) یا« پاندیچری» ، (وپاتانون)ینون»،و(کاریکال) « کاریکل» ودرجهت شمالی کلکته شهر(شاندر ناکر) «سندرنگر» ، ودرساحل مالابار شهر (ماهه) یا« مئی » موجود است .

مستملکه (پورتکیز) عبارت از سه شهر است که یکی شهر (گوآ) در ساحل مالا بار ، ودوم وسوم شهر های (دیو) ، و (داما ن) یا « دمن » که در ساحل گجرات میباشند .

(هشتم)

جزیره نمای (هند چینی) میباشد که بر سه حصه تقسیم شده است و چهل و سه ملیون نفوس دارد ، و اکثر ان بمذهب (بودا) میباشند . تنها در طرف های جنوب « نیم جزیرهٔ (مالاقه یا « ملکا ») دین مبین اسلام منتشر شده است .

حصهٔ اول (حکومت مستقلهٔ (سیام است که شش ملیون نفوس دارد ، ومرکز حکومت آن شهر بانقو یا « بنکاك » است . در شبه جزیرهٔ مالاقه نیز اگر چه حکومت (جوهور) مستقل بود ولی دراخرها درزیر حمایهٔ انکلیز در آمده است .

حصهٔ دوم (ممالك (برما) وجزیرهٔ (سینکاپور) واراضی (وولسله ی) ، و (تولو ساغارا) ، وجزیره های (نیقوبار « نکوبار ») ، و (اندا مان) واکثر نیم جزیرهٔ (مالاقه یا « ملکا ») است که بقدر یازده ملیون نفوس دارد و همگی این حصه درزیر حکم وتابعیت دولت انکلیز است . درجزیرهٔ سینکاپور ومالاقه بقدر سه صد هزار نفوس اسلام موجود است ، باقی همه بمذهب بودا میباشند .

حصهٔ سوم (ممالك (انـنام یا « انام ») ، و (قوشنشین یا « کوچین چاینا ») ، و (قامبوج یا « کمبود یا ») است که از مستملکات دولت (فرانس) میباشد . بعضی ازانها یکسر درزیر حکم وتابعیت وبعضی ازانها درزیر حمایت دولت مشارالیها است (توکین) « تانکن » ، (هوئه) « لاهیو » ، (پنوم پن) از شهرهای مشهور است .

(نهم)

ممالك (چین) است که بقدر سه صد وسی ملیون نفوس دارد ، وپرنفوس ترین همهٔ دنیا شمرده میشود . بقدر پنجاه ملیون نفوس آن مسلم وباقی آن غیر مسلم است .

چین ، یك دولت ایمپراطوریست که بر پنج حصه جدا شده است اول نفس (چین ، دوم (مانچوری « یا منچوریا ») ، سوم (مغولستان « یا منگولیا ») ، وچارم (ترکستان چینی) ، پنجم « تبت » میباشد

پایتخت دولت چین شهر (پکین) - یا - « پیکن » است . - (نانکینغ) یا « نان‌کن » . قالطون ، یا «کانتن» ، موکدن ، تیه ن چین ، فوزچه ئو - یا - « فوشو » لاسا هان که ئو « یا هانکو » کاشغرو (شانغهای) یا « سنگهائی » نیز از شهرهای مشهور آنست

از ممالك چین جزیرهٔ (ماقائو - یا - « مکو آ ») را دولت (پورتکیز) ، جزیرهٔ (هونغ‌قونغ) - یا - «هانك کانك» ، و بندر و ایالت نواحی‌ترا دولت (انکلیز) ، ولیمان یعنی بندر (قوآن چه ئو) - یا - « کوانچو » را دولت (فرانس) ، ولیمان (کیائو چائو) یا « کیاو چاو » را دولت المان ضبط کرده اند لیمان (پورار تور) را اکرچه دولت (روس) ضبط کرده بود ولی در محاربهٔ اخیر روس و ژاپان لیمان مذکور بدست دولت ژاپان در آمد .

(دهم)

مملکت نیم جزیرهٔ (قوریا) یا « کوریا » است که یازده ملیون نفوس دارد و یك حکومت قرالی مستقل میبا شد پایتخت (قوریا) شهر (شه ئول) یا « سیول » است . [این ملك هم حالا تابع دولت ژاپان است]

(یازدهم)

مملکت دولت (ژاپونیا) است که از جزیرهای متعددی مرکب و در آخر شرقی قطعهٔ آسیاواقعست . دولت (ژاپونیا) امپراطوریست که امپراطورهای شان عنوان (میکادو) دارد . بقدر چهل و نه ملیون و کسور نفوس دارد . مقر حکومت آن شهر (طوکیو) بنام دیگر (یدو) میباشد

(میاقو ، ناغازاکی یا « نیکاساکی » ، اوزاقا) یا « اوساکا » از شهرهای مشهور آنست .

دولت ژاپونیا برای مایان یك درس عبرت و سرمشق غیرت بسیار مخوفی شمرده میشود زیرا این ملت به بسیار کم وقت از حد زیاده ترقی کرده است و در حالیکه پیش از چهل سال هیچ چیزی از اسباب ترقی و تمدن نداشتند دفعةً از خواب غفلت بیدار و هوشیار شده در علم و صنعت ، و هنر کوشش ورزیدند تا بدرجهٔ رسیدند که دو سه سال پیش ازین مانند دولت روس یك دولت غالبهٔ

معظمه‌را مغلوب کردند ونام خودرا بشرف وشان درهمهٔ عالم بلند کردند .
واین نبود مگر بسایه سعی وکوشش درراه علم وهنر ، ومحبت به پادشاه ووطن ومحافظه شرف ملیت‌شان ،

(بحرهای مشهوریکه درقطعهٔ آسیاست)

نامهای‌شان	کیفیت های شان
بحر منجمد شمالی	همه جهت شمالیٔ اسیارا احاطه کرده است
بحر محیط هندی	جهت جنوبیٔ اسیارا احاطه کرده است
بحرمحیط کبیر ـ یا ـ الکاهل	جهت شرقیٔ اسیارا دربر کرفته است
بحرسفید ـ یا ـ متوسط	درجهت غرب اسیاست
بحراحمر ـ یا ـ قلزم	از بحر محیط هندی پیدا شده ودرجهت غرب اسیاست
بحرسیاه ـ یا ـ اسود	ازبحر سفید پیدا شده ودر جهت غرب اسیاست
بحربهرنك ـ یا ـ بیرنك وبحر اقوچقه یا ـ ه اوکوتسك ، و بحر ژاپان وبحر اصفر بحیرهٔ زرد	ازبحر محیط کبیرپیدا شده‌اند ودرجهت شرق اسیامیباشد
بحر خزر ـ یا ـ بحیرهٔ کیسپان	از هیچ دریا پیدا نشده ودرجهت غربی اسیاست

(آبناها یعنی دره های بحری مشهوریکه درقطعهٔ اسیاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
آبنای استانبول ـ یا ـ بوسفور ، آبنای چناق قلعه ـ یا ـ دارد نیلز	در جهت غربی اسیا را از اوروپا جدا کرده

ابنای باب المندب	از جهت جنوب غربی اسیا را از افریقا جدا کرده
آبنای هرمز	در مابین عربستان و ایران واقع شده
آبنای مالاقه — یا — ملکا	در مابین جزیرهٔ سوماطره و نیم جزیرهٔ مالاقه واقع شده است
آبنای قوره — یا — کوریا	در جهت شرق مابین ژاپونیا و چین واقع شده
آبنای تارافای — یا — تاتار	در جهت شرق شمالی جزیرهٔ ساخالین را از منجوری جدا کرده است
آبنای بهرنك — یا — بیرنك	از جهت شمال اسیا را از امریکا جدا کرده

(خلیجهای مشهوریکه در آسیا موجود است)

نامهای شان	کیفیت های شان
خلیج اوبی	در جهت شمالی اسیا در سیبریا واقعست و از بحر منجمد شمالی پیدا شده
خلیج بصره — یا — «خلیج فارس»	در جهت غرب جنوبی اسیا واقع و از بحر عمان حاصل شده
خلیج بنگاله	در جهت جنوبی اسیا واقع و از بحر محیط هندی پیدا شده
خلیج سیام و خلیج تونکن	هردو در جهت شرقی آسیا واقع و از بحر چین حاصل شده
خلیج پچیلی	در جهت شرق واقع و از بحر اصفر پیدا شده

(جزیرهای مشهوریکه در قطعه آسیا است)

نامهای شان	کیفیت های شان
قبرس، رودوس، سیسام، ساقز، مدللی، استا نکوی	همه در بحر سفید واقعست و از ممالك دولت علیه عثمانیست
بحرین	در خلیج بصره واقعست

سیلان بنام دیگر، سراندیب یا «لنکا»، لاقدیو یا لکادیو، مالدیو نیقوباز یا نکوبار اندامان یا اندمان	همگی در بحر محیط هندی واقع و تابع دولت انگلیز است
لیاخوف یا لیاکو	در بحر منجمد شمالی واقعست
هانیان یا هینن	
هونغ قونغ یا «هانك كانك»	در بحر چین واقعست و بدولت انگلیز تابع
فورموز یا فارموزا، لیوکیو یا لیوکو، یدو، نیپون یا نیفن، سیقو یا «سیکاك»، کیوشیو، ساخالین یا سنکالین، قوریل	این همه جزیره هائیست که در بحر محیط کبیر واقع و دولت ژاپونیا را تشکیل داده است

(کوههای متسلسله مشهوریکه در آسیا است)

نامهای شان	کیفیت های شان
قافقاس یا کاکیشیا	درمابین بحر خزر وبحر سیاه افتاده است
اورال	درمابین اسیای روسی واوروپای روسی میباشد
التای	درمابین چین وسیبریا وترکستان روسی واقعست
بالاور	درمابین چین وترکستان واقعست
چنیغ لؤن یا خنکاز	درچین واقعست
هندو کش	درافغانستان واقعست
هیمالایا یا همالیه	درمابین هندوستان وچین واقعست
الوند	درمابین اسیای عثمانی و عجمستان واقعست

طوروس	در اناطول عثمانی واقعست
لبنان	درمابین شام و بیروت واقعست
غات ـ یا ـ «گهات»	درهندوستان است
استانوی ژابلونوی	هردو درسیبریاموجود است
کوه‌نور	درمابین اراضی کاشغر و تبت واقعست

کولهای مشهوریکه دراسیا است

نامهای شان	کیفیت های شان
لوط	در برالشام واقعست
روان ـ یا ـ «ارال»	درجهت شرق بحر خزر واقعست
ارومیه	درعجمستان واقعست
خوارزم، بلخش ـ یا ـ «بالکش»	درترکستان روسی واقعست
بایقال ـ یا ـ «بیکال»	درسیبریا واقعست

نهرهای مشهوریکه دراسیا است

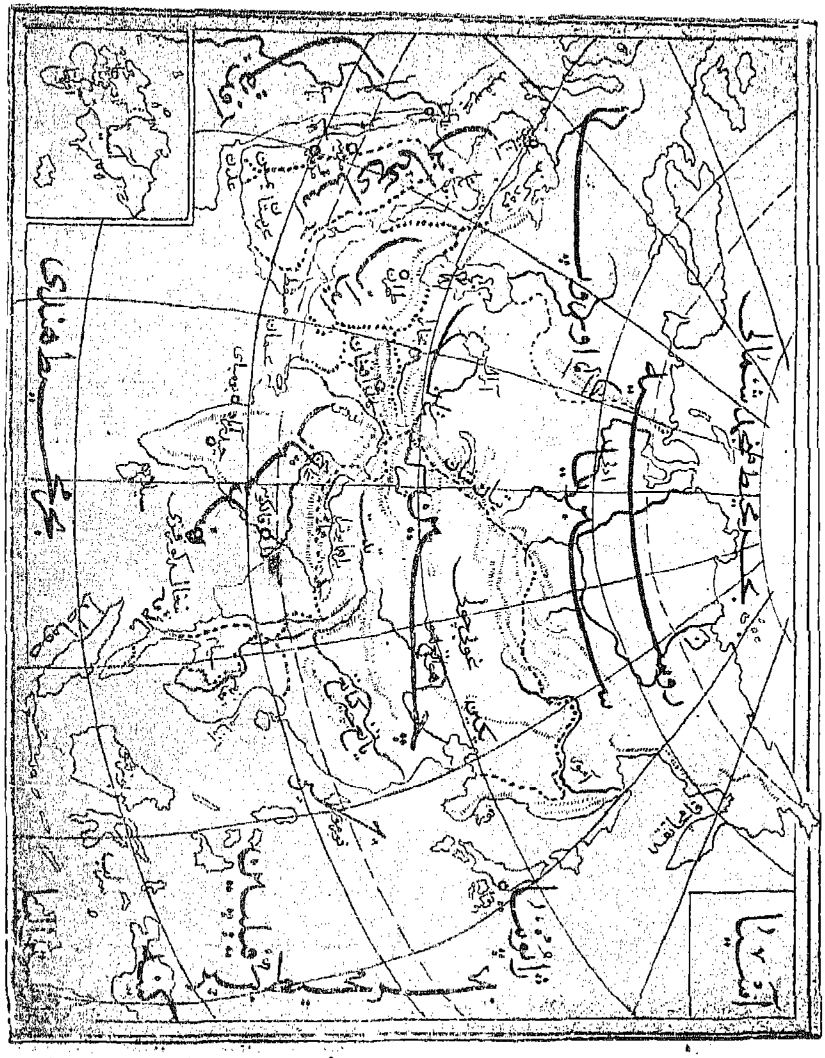
نامهای شان	کیفیت های شان
اوبی، ینیسه ـ یا ـ «ینسی»	از کوه‌های التای میبراید به بحرمنجمد شمالی میریزد
لنا ـ یا ـ «لینا»	ازکول بایقال برامده به بحر منجمد شمالی میریزد
سیحون جیحون	از کوه‌های بلور برامده به تالاب خوارزم میریزد
آمور	از کوه‌های التای برامده به بحر اوقوچقه میریزد
گنگ ـ یا ـ «گنگا»	از کوه های هالایا برامده بخلیج بنگاله میریزد

سند - یا - اتاك	از کوه های همالایا برامده به بحر عمان میریزد
هیرمند	درسمت جنوبی غربی افغانستانست
دجله فرات	هردو از کوه های طوروس میبراید دربایا نهای بغداد باهم امیخته به خلیج بصره میریزد
قزل ایرمق یشیل ایرمق	هردواز کوه های طوروس برامده به بحر سیاه میریزد
اورال	از کوه های اورال برآمده به بحر ازاق میریزد

(سوالهای امتحان)

حدود اربعهٔ اسیا چسانست ؟
آسیا برچند مملکت تقسیم شده است ؟
قطعهٔ اسیا چقدر نفوس دارد ؟
نامهای مملکت هارا بیان کنید .
اناطول چند ولایت والی نشین دارد ؟
شهرهای مشهور آن چه نام دارد ؟
عربستان چقدر نفوس دارد ؟
مکهٔ مکرمه درکدام جاست وچقدر نفوس دارد ؟
مرکز ادارهٔ ولایت یمن چه نام دارد ؟
حدود اربعهٔ افغانستانرا بیان کنید ؟
افغانستان چقدر نفوس دارد ؟
تشکیل ولایات افغانستان چسانست ؟
خرقهٔ مبارك در کدام شهر است ؟
شهرهرات بر کنار کدام نهر واقعست ؟
ولایت ترکستان افغانی درکدام سمت است ؟
ولایت جلال آباد در کدام سمت است ؟
غیرازین ولایتها دیگر حاکم نشینها درافغانستان هست یانی ؟

اسیای روسی برچند قسم منقسم‌ست ؟
بخارا وخیوه چگونه حکومتهاست ؟
قافقاسیا چقدر نفوس‌دارد ؟
پایتخت ایران چه نام دارد ؟
مقدار نفوس وشهر های مشهور ایران‌را بیان کنید ؟
نفوس بلوچستان چقدر ومرکز حکومت آن چه نام دارد ؟
هندستان چقدر نفوس‌دارد ؟
در هندستان غیراز حکومت انکلیز آیا دیکر دولتها ملك‌دارد ؟
مرکز حکومت هندستان انکلیزی چه نام‌دارد ؟
شهر های مشهور هندستان کدام‌است ؟
پودیچه ری درزیر حکم کدام دولت‌است ؟
هندچینی برچند حصه تقسیم شده است ؟
سیام چسان حکومتست ؟
آنام در زیر تابعیت کدام دولتست ؟
ممالك چین چقدر نفوس دارد ؟
پایتخت وشهرهای مشهورانرا بیان کنید .
ژاپان در کدام جهت قطعهٔ اسیاست ؟
چقدر نفوس دارد وشهرهای مشهوران کدام است ؟
سبب ترقی دولت ژاپان ازچه بود ؟
بحرهای مشهور اسیارا بیان کنید .
ابناهای مشهور اسیارا بیان کنید .
ابنای باب‌المندب در کجاست ؟
خلیجهای مشهور آسیارا بکوئید .
جبال مسلسلهٔ آسیارا بکوئید .
ئالابهای مشهور آسیا کدام است .
نهرهای مشور آسیارا بیان کنید .

نقشه قطعهٔ آسیا

قطعهٔ افریقا

قطعهٔ (افریقا) ازجهت شمال بابحر سفید وابنای (سبته) یاه سیوتاه ، وازجهت شرق با کانال (سویس) ، وبحر (احمر) وبحر محیط (هندی) ، وازجهت جنوب بابحر (محیط کبیر) ، وازجهت غرب بابحر (محیط غربی محدود میباشد . کانال سویس قطعهٔ افریقا را ازقطعهٔ اسیا جدا کرده بحال یك جزیرهٔ بزرکی تحویل داده است .

نفوس افریقا بقدر (دوصد وپنج ملیون) است . که اکثر انها وحشی ورنکهای شان سیاهست . سمتهای داخلیٔ افریقا عبارت از بعضی چولهای بی آب وریکزار است ولی اطراف سواحل آن کهسار وجنکلزار ، وپرآب وبزراعت مستعد میباشد این قطعه بمعدنهای طلا ازدیکر قطعات بیشتر توانکر است . بزرکترین درختها که (باعوباب) نام دارد دریقطعه فراوانست .

درقطعه (افریقا) بیست ویك مملکت موجود است .

اول

مملکت خدیویت (مصر) است که یك ایالت ممتازهٔ دولت علیه عثمانیه میباشد ودرین حرب موجوده دولت انکلیز الحاق آنرا اعلان کرده است نادیده شود که چه میشود ! بقدر ده ملیون نفوس دارد که نه ملیون ان مسلم است والیٔ مصر (خدیو) عنوان دارد وایالت را (خدیویت مصریه) میکویند .

خدیویت مصریه ، برسه قسم بزرك منقسمست که آنها ازانفس مصر ، نوبه ، سودان مصری مینامند . مرکز ادارهٔ آن شهر (مصر) یا (قاهره) نام دارد . اسکندریه ، دمیاط ، رشید ، پور تسعید ، سواکن . خرطوم ازشهرهای مشهور است .

دوم

ولایت (طرابلس غرب است) که بقدر یك ملیون نفوس دارد وازولایتهای دولت علیهٔ عثمانیست ، متصرف نشینی های بنغازی ، حمس ، وجبل غربیه ، وفیزان ازشهرها وقصبه های مشهوراست . [سه سال پیش ازین دولت ایتالیا بران متصرف کردید .]

سوم

ایالت (تونس) است که یك ایالات ممتازهٔ دولت علیهٔ عثمانیه بود و بعد درزیر حمایهٔ فرانس شده، بقدر یك ملیون و هشتصد هزار نفوس دارد. مرکز ایالت شهر (تونس) است ، حمامه، سوسه ، اسفاقس، قابس ازشهرهای مشهور است .

(چهارم)

مملکت (جزایر) یا «الجیریا» است که بقدر چار ملیون و هفتصد هزار نفوس دارد ، و بسیاری آن مسلم است و در زیر ادارهٔ حکومت (فرانس) میباشد مرکز ادارهٔ آن شهر (جزایر) است (اوران) یا « هرون » و (قسطنطین) نیز ازشهر های مشهور آنست .

(پنجم)

حکومت (فاس) یا « مراکو » است که اورا (مغرب اقصی) نیز میگویند .
فاس یك حکومت مستقلهٔ اسلامیست . بقدر ده ملیون نفوس دارد ، مرکز حکومت آنشهر (مراکش) بنام دیگر (مراکو) میباشد . فاس ، طنجه ، موغادور «یامکادوره» ازشهرهای مشهور آنست. [مراکو رانیز فرانس بلعیده است]
طرابلس غرب ، جزایر ، تونس فاس این چار مملکت را (بربرستان) بنام دیگر (بلاد بربریه) میگویند که درجهت شمال قطعهٔ افریقا واقعست . وافریقای شمالی گفته میشود .

(ششم)

عمالاً (صحرای کبیر) است که فراختر و بزرگترین دشتهای کرهٔ زمین میباشد . هوای این دشت پرریگزار صاف و هموار بی کوه و بی گیاه کم آب درموسم تابستان خیلی گرم بی طاقت ست. حالانکه درشبها یك شب بادهٔ بسیار سرد وخنکی دارد . حتی درموسم زمستان شبها بدرجهٔ سرد میشود که آب یخ می بندد . طوفانهای ریك این صحرا برای کار وانها وقافله ها خیلی مهلك ومدهش است . صحرای کبیر بقدر سه ملیون نفوس دارد که برقبیله‌های مختلفی تقسیم شده ، و یك حکومت مستقلهٔ ندارند مشهور ترین قبیله‌های آن درطرف شرق قبیله (تیبو) و در وسط قبیلهٔ (تواریغ) ودر طرف غرب قبیلهٔ (مور) میباشند .

(هفتم)

ممالک (سودان) است که برسه قسم تقسیم شده است سودان شرقی . سودان وسطی . سودان غربی .

درسودان وسطی یکچند حکومت های اسلامیٔ خود آن مردم موجود است که مشهورترین آنها (وادای) ، یا « وادی » (بورنو) (سوقو طو) یا « سکوتو » (ادامای) یا « ادامو » می باشند . (چاد) نام تالاب مشهور در سودان وسطیست .

(سودان‌شرقی) عبارت از (سودان‌مصری) است که قبل‌ازین مذکور گردید(سودان غربی) عبار تست از سواحل (سنه غامبیا) یا « سنی‌کمبیا » یا (کینهٔ شمالی) که قبیله‌های مشهور آن (ماندنیغو) (اشانتی) (داهومی) (« دهولی ») نام دارند . درسودان غربی دولتهای (فرانس) ، وانکلیز ،) و پورتکیز) مستملکات را مالك میباشند .

(هشتم)

مملکت (سنهٔ غامبیا) است که شهر (سن‌لوئی) یاه سنت لوئس » مرکز ادارهٔ مستملکه (فرانس) ، و شهر (باتور) یا « باترست » مرکز اداره مستملکهٔ (انکلیز) ، وشهر (بولام) که درحوضهٔ(بیساغوس) یا « بیسز » واقعست مرکز ادارهٔ مستملکه (پور تکیز) درین مملکت شمرده میشود .

(نهم)

مملکت (کینهٔ) یاه کنی »شمالی) ست که دولتهای (انکلیز)و (فرانس) دران مستملکات‌را مالك میباشندکه‌اراضیٔ (قوماسی)یاه کماسی » از انکلیزها و (ابومی) ازفرانسویها میباشد . اراضی(لاغوس) « لا کوس » وحکومت (اشانتی) رانیز که درکینهٔ شمالیست انکلیزها بدست آورده اند . حکومت (قونغ)درکانك که درزیر حمایهٔ (فرانس) است از مستملکات فرانس شمرده میشود .

(دهم)

حکومت (لیبریا) یا « لائی بیریا » ست (که مون رووبیا) یاه‌مان رودیاه مرکز ادارهٔ آنست

صحرای کبیر ، وسودان ، وسنه غامبیا ، و کینهٔ شمالی ولیبریا وسودان مصری افریقای وسطی گفته میشوند .

(یازدهم)

مملکت (قارون) یا « کمیرون » است که از مستملکات دولت (المانیا) است. المانها سواحل این مملکت را ضبط کرده یکسر بسوی تالاب (جاد) که در سودان وسطیست پیشرفته اند .

(دوازدهم)

مملکت (فرانسه ویل) است که از مستملکات فرانسه میباشد مرکز ادارهٔ آن شهر (لیبره ویل) است. این اراضی را (قونغو - یا - کانکوی فرانسه وی) نیز میگویند .

(سیزدهم)

حکومت مستقله (قونغوی) « یا کانکو » ست که مرکز ادارهٔ ان شهر (بوما) میباشد . این حکومت مستقله درزیر ادارهٔ دولت (بلژیك) است درجهت ساحل غربی این مملکت اراضی (قابیندا) موجود است که مستملکهٔ دولت پورتکیز است .

این سه مملکت (افریقای استوایی) گفته میشود زیرا در برابری خط استوا ، واقعشده است .

(چاردهم)

مملکت (آنغولا) یا « انکولا » ست که درجنوب غربی افریقا واقعشده است . واز مستملکات دولت (پورتکیز) میباشد ، مرکز ادارهٔ آن شهر (لواندا) یا « سینت پولدی » است .

(پانزدهم)

مملکت (دامارا) یا « دمارا لیند » ست که از مستملکات دولت المانیا) است این اراضی واسع از نهر (قونه نه) یا « کنن » تا به نهر (اورانژه اورنج ») امتداد مییابد .

(شانزدهم)

مملکت (قاب) یا « کیپ کولونی » است که از مستملکات دولت (انکلیز) ودر منتهای جنوبیٔ افریقا واقعست . به این اراضی مملکتهای (ترانسوال) و (اورانژ) « اورینج » نیز پسانها ملحق شده یك مملکت بزرگی تشکیل داده است . مرکز ادارهٔ همهٔ این مستملکات شهر (قاب) « کیپ تون » است که در دماغهٔ (امید) واقعست . (یوجانسبورغ « جانسبرك ») لیمان (پوناتال) « نتال » . (بلومفانتاین « بلوم فون تین ») نیز ازشهر های مشهور انست این سه مملکت (افریقای جنوبی) گفته میشود .

هفدهم

مملکت (موزامبیك « موزنبیق ») است که بقدر دو ملیون نفوس دارد ، وتابع دولت (پور تکیز) است . مرکز ادارهٔ آن شهر (موزامبیك) است .

(هجدهم)

مملکت (زنکبار) است که یك قسم آن درزیر ادارهٔ دولت (المانیا) میباشد ، ومرکز ادارهٔ آن درساحل بحر محیط هندی شهر (دارالسلام) است . دیکر یك قسم آن حکومت مستقلهٔ اسلامیه (زنکبار) است که مرکب از خود زنکبار ویکچند جزیرهٔ کوچك میباشد .

(نوزدهم)

جزیرهٔ (ماداغشقار « مدغاسکر ») است که درزیر تصرف دولت (فرانس) است . مرکز ادارهٔ آن شهر (تاناناریو) میباشد . این جزیره بزرکترین جزیر های بحر محیط هندیست .

(بیستم)

مملکت (صومال) « سمالی لیند » است که درنهایت شرقی قطعهٔ افریقا بادماغهٔ (غادافولی) « کاردافولیٔ » نهایت یافته است . اهالیٔ آن جملتهً عرب ، ومسلمانست . عدل ، زیلع ، زیلا ، بربره ناجوره ازشهر های مهم ساحل انست یك قسم آن درزیر حکومت مصریه وطرفهای داخلی ان بخوبی معلوم نیست .

(بیست و یکم)

مملکت (حبشستان) است که حکومت قرالیٔ مستقلی میباشد . حکمداران حبشستان عنوان (نجاشی) دارند اکثر اهالیٔ آن نصارا ، وسه باك آن

اسلام است همهٔ نفوس آن بقدر چار مليون است . مركز حكومت حبشستان (اديس ابابا) « ادس ابيبه » نام دارد .

(بحرهای مشهور یکه در افریقا است)

« نامهای شان »	کیفیت های شان
بحر سفید	جهت شمال قطعهٔ افریقارا احاطه کرده است
بحر محیط غربی	جهت غرب قطعهٔ افریقارا احاطه کرده است
بحر محیط کبیر	جهت جنوب افریقارا فرا گرفته است
بحر محیط هندی	جهت شرق افریقارا فرا گرفته است
بحر احمر	ازجهت شرق شمالی عربستان را ازافریقا جدا کرده است

(خلیجهای مشهور یکه در افریقا است)

نامهای شان	کیفیت های شان
سدرا ـ یا ـ سدره غابس	از بحر سفید پیدا شده
کینه ـ یا ـ « کنی »	از بحر محیط اطلسی پیدا شده
عـدل	درمدخل آبنای باب المندب واقعشده

(جزیر های مشهور یکه در افریقاست)

نامهـای شان	کیفیت های شان
« جزایر آصور » ـ یا ـ ازورز » جزایر مادر ـ یا ـ مدیرا »	در بحر محیط غربی واقع وبدولت پور تـکیز تابعست
جزایر فناریه ـ یا ـ « کنیری »	در بحر محیط غربی واقع و بدولت اسپانیا تابعست این جزیرها را قدما جزایر (خالدات) میکـفتند ومبداء طول را ازانجا میگرفتند . ازینجزیر ها جزیرهٔ (تَه نه ریف) بکوه آتشفشان آن مشهور است

جزایر سبز دماغه	در بحر محیط غربی واقع وبدولت پورتکیز تابعست
سنت هلن ـ یا ـ « سنت هلینا »	در بحر محیط غربی واقع وبدولت انکلیز تابعست
اسا نسیون ـ یا ـ « اسن شن »	در بحر محیط غربی واقع وبدولت انکلیز تابعست
ماداغسقار ـ یا ـ مدغاسکر	در بحر محیط هندی واقع وبدولت فرانسه تابعست
جزایر ماسقارین	در بحر محیط هندی واقع وبدولتهای فرانسه وانکلیز تابعست
جزایر سیشل	در بحر محیط هندی واقع و بدولت انکلیز تابعست

(جبال متسلسلهٔ که درافریقاست)

نامهای شان	کیفیت‌های شان
اطلس	در شمال افریقا و در ممالك فاس میباشد
قونغو « کانکو »	در ممالك کینهٔ شمالی واقعشده است
لوپاطه « لوپاتا »	در ممالك موزامبیك واقعشده است
قمر « ابی‌سی‌نیا »	در ممالك حبشستان واقعشده است

(تالابهای مشهوریکه درافریقاست)

نامهای شان	کیفیت‌های شان
چاد	در سودان شمالی واقعشده است
دمبنه آ « دمبیا »	در مملکت حبشستان واقعست
وِقتور نیانزا ـ یا ـ ویکتوریانیز	در سودان جنوبی درزیر خط استوا میباشند که هنوز اطراف آن بخوبی کشف نشده
البرنیانزا ـ یا ـ البرت	
نیز طانغانیقا تانکانیکا	
نیاسی « نیاسا »	در موزامبیك واقعست

(نهرهای مشهوریکه درافریقا ست)

نامهای شان	کیفیت های شان
نیل	ازممالك مصر کذشته بهبحرسفید میریزد
سنغال « سنی کال	
غامبیا « کمبیا »	
نیژر « نائجر »	از کوهای قونغومیبرایند دربحرمحیط اطلسی میریزند
زائیر	
اورانژ « اورنج	
زامبز « زیمزی »	ازموزامبیك کذشته بهبحر محیط هندی می آمیزد

(سوالهای امتحان)

حدود قطعهٔ افریقارا بیان کنید

افریقا برچند مملکت تقسیم شده است

مقدار نفوس افریقا چقدر است

کدام مملکتها تابع دولت علیه عثمانیست

بربرستان کدام ممالك‌را میکویند ودر کدام جهت افریقاست

ممالك صحرای کبیر چسانست

کدام مملکتهارا افریقای استوایی میکویند

درافریقای شرقی کدام مملکتها میباشد

بحرهای مشهوری افریقا کدامهاست

جزایر آصور درکدام بحراست

جزایر قناریه‌را قدما چه‌نام میدادند .

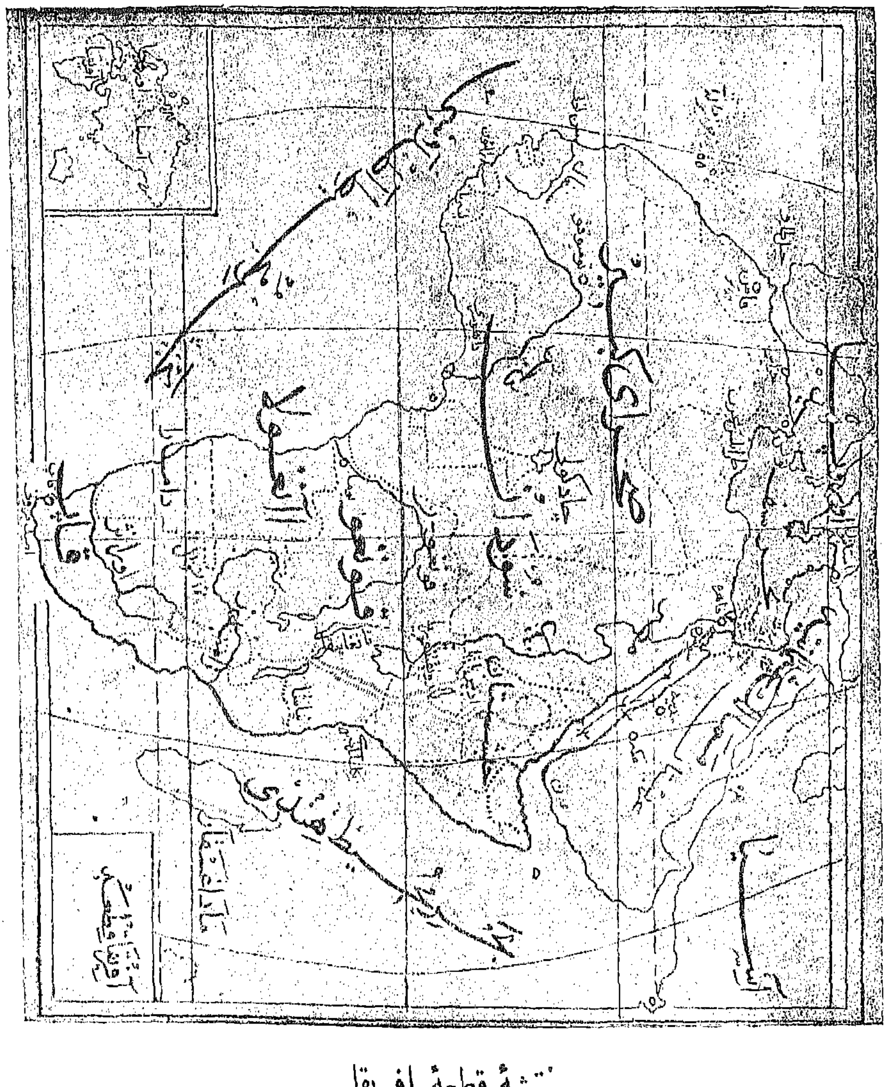
ماداغشقار تابع کدام دولتست

دماغهٔ امید درکدام جهت افریقاست

نهرنیل درکدام دریامیریزد

تالاب نیانزا درکجاست

کوهای اطلس درکدام مملکت است

نقشة قطعة افريقا

قطعهٔ امریکا

قطعهٔ اوروپا، آسیا، افریقارا (دنیای قدیم) وقطعهٔ امریکا واوسترالیارا (دنیای جدید) میکویند قطعهٔ امریکا بشرطیکه جزیره‌های آن حساب نشود بعداز قطعهٔ آسیا ازهمه قطعات دنیا بزرکتراست ولی اکر جزیره‌های انهم با آن حساب شود ازقطعهٔ آسیاهم بزرکتر است

قطعهٔ امریکارا درسنه (۱۴۹۲) میلادی اولبار (قریستوف قولومب) نام یك شخصی بنام دولت اسپانیا کشف کرده‌است. ولی او چنان کمان نکرده بود که این یك قطعهٔ جدا کانه باشد بلکه او چنان کمان کرده بود که این قطعهٔ (هندوستان) است بعدازچندسال (امریکو ویسپوچی) نام یك کپتان فرانسوی به آنطرفها رفته، قطعهٔ مذکوره‌را پیداکرده، وآنرا بنام خود نسبت داده (امریکا) نام نهاده است .

قطعهٔ امریکا فوق العاده منبت ومحصول الدار یك زمینیست که قوت وبرکت نباتات آن انسانرا حیرت میدهد . درین قطعه ازهرکونه محصولات ، وحبوبات بسر میرسد ، وازهرکونه کانها پیدامیشود . نهرهای بسیار بزرك ، شلاله یعنی آبشارهای بسیار جسیم ولطیف ، تالابهای بسیار واسع وفراخ، جبال متسلسله بسیاردراز، کوه‌های آتشفشان بسیار مدهش جنکلهای بیپایان عظیم خیلی وافر است.

حدود اربعه ـ قطعهٔ امریکا درمابین بحر محیط اطلسی وبحر محیط کبیر ازجهت شمال بسوی جنوب دراز شده رفته‌است ازجهت شمال بابحر (محیط منجمد شمالی) ، ازجهت شرق با(بحر محیط اطلسی)، وازجهت غرب ، وجنوب بابحر(محیط کبیر) محاط ومحدود میباشد .

درامریکا بقدر یکصد وچهل وهفت ملیون و کسور نفوس موجوداست. که نسبت بوسعت اراضی خیلی کم شمرده میشود .

قطعهٔ امریکا دراول امر بدو قسم بزرك جدا شده‌است که یك قسم آنرا (امریکای شمالی)، ودیکر آنرا (امریکای جنوبی) میکویند این دوقسم را باهمدیکر (برزخ پاناما) که (۴۵) کیلومترو پهنائی دارد ربط داده‌است . وحالا

برزخ پانامارا به کانال تبدیل داده اند

قطعهٔ امریکا بر نوزده مملکت تقسیم شده است که هفت آن درامریکای شمالی ودوازدهٔ آن درامریکای جنوبی میباشد ازهفت مملکتی که درامریکای شمالیست :

(اول)

مملکت (غروئنلاند) یا « گرین لیند » است که درجهت منتهای شمالیٔ امریکا واقع واکثر جاهای آن درزیر یخهای دایمی مستور راست ، طرفهای شمال این مملکت هنوز کشف نشده است این مملکت درزیر ادارهٔ دولت (دانمارك) یا « دینمارك » است وبقدرده هزار نفوس دارد . (اوپه رین ویق) یا « اپرینوك » (قریستیا نهاب) یا « کرسچین هوپ » (غودهاور) یا « کداور » ازشهرهای مشهور رانست

(دوم)

مملکت (الاسقا) یا « ایلاسکا » است که درجهت منتهای غرب شمالی امریکا واقع ، وبدولت (جماهیر متفقه) تابعست ، بقدر شصت هزار نفوس دارد (الکساندر) یا « الکزیندر » (ارقانژل) « نیوار کنجل » ازشهر های مشهور رانست .

(سوم)

مملکت (کانادا) یا « کنیدا » بنام دیگر (بریتانیای جدید) است که بدولت (انکلیز) تابع ، وبقدر بیست ودوملیون نفوس دارد . (که بك) یا « کیوبك » (مونتره آل) یا « مانتریال ») ازشهر های مشهور رانست .

(چارم)

مملکت (جماهیر متفقه) است که ازچهل وپنج حکومت های جمهوری تشکل کرده ، ویلی حکومت جمهوری گفته میشود . بقدر هفتاد وشش ملیون وسه صد هزارنفوس دارد . مرکز حکومت آن شهر (واشنیغتون) است . (نیورك) یا « نیویارك » (بوستون) یا « بوستن » (فیلاد لفیا) یا « فلاد لفیا » ، (بالتیمور) اورله آن) یا « اورلیون » (شیکاغو) یا « شکاگو » و(سانفرانسسکو) ازشهرهای مشهور انست .

(پنجم)

مملکت (مکسیقا) یا «مکسیکو » است که از بیست و هفت حکومت های کوچك تشکل کرده یك حکومت جمهوری شده است . بقدر سیزده ملیون نفوس دارد مرکز حکومت آن شهر (مکسیقو) است (پوئیلا) (تامپیقو) (مریدا) از شهر های مشهور است .

(ششم)

مملکت (امریکای وسطیست) که شش حکومتهای کوچك دران موجود است (۱) حکومت (غواتمالا) یا «نیو گواتی مالا» است . (۲) حکومت (سان سالوادور) یا « سان سالویدور » است (۳) حکومت (هوندراس) یا «هاندوراس» است که مرکز حکومت آن شهر (نه کوسیغالپا) یا « تیگوکی کالپا» میباشد . (٤) حکومت (نیقا راغوا) یا « نکراگوا » است که مرکز حکومت آن شهر (ماناغوا) یا «ماناگوآ» میباشد . (۵) حکومت (قوستا ریقا) یا « کاستریکا» است که مرکز حکومت آن شهر (سن ژوزه) یا « سنت چوس » میباشد . (٦) (هوندراس انکلیزی) است که یك مستملکهٔ کوچك دولت (انکلیز) است و مرکز ادارهٔ آن شهر (بهلیز) یا « بلز » میباشد .

(هفتم)

مملکت (جزایر انتیل) است که از جزیره های کوچك و بزرك بسیاری تشکیل یافته است و درمابین دولتهای اوروپا و امریکا تقسیم شده است . تنها در جزیرهٔ (هایتی) یا « هیتی » دو حکومت مستقله موجود است که یکی حکومت (هایتی) میباشد که مرکز ادارهٔ آن شهر (پورتوپرنس) میباشد . دوم حکومت (دومینیك یا دومنکو) است که مرکز حکومت آن شهر (سن دومینیك) « سینت دومنکو » میباشد .

ازدوازده مملکتی که درامریکای جنوبی میباشد :

(اول)

مملکت (قولومبیا) یا « کولمبیا) ست که از یکچند حکومت تشکل کرده همه کی یك حکومت جمهوری شمرده میشود . بقدر چار ملیون نفوس دارد .

مرکزحکومت آن‌شهر (بوغوتا) یا« بگوتا » ست . (مه‌دان ،یا« مادلن ، قولون ، قارتاژه ن) یا « کارتجنار » نیز از شهرهای مشهورا نست .

(دوم)

مملکت(وه‌نه‌زولا«وینزویلا» ;است که‌بقدر دو نیم‌ملیون نفوس‌دارد.مرکزادارهٔ آن‌شهر (قاراقاس) « کاراکاس » است (غوآیر،یا« لاگویرا » الانسیا ،مارا قاییو) یا « ماراکیبو) از شهر های مشهور آنست .

(سوم)

مملکت (ئه‌ئوقوآتور) است که‌بقدر یکنیم‌ملیون‌نفوس‌دارد . مرکزادارهٔ ان‌شهر [کیتو] وشهرهای‌مشهور آن | غوایاکیل]یا « گویا کیل »است جزیره های [غالاپاغو]یا« کالا یا گو » نیزبه‌این مملکت تعلق دارد .

[چارم]

مملکت | په‌رو] یا« پیرو » ست که‌چار و نیم‌ملیون نفوس‌دارد .مرکزادارهٔ آن‌شهر | لیما] . [قالاعو،یا« کیلاو »کوزقو،یا«کزکو»اراکیپا]یا« اری کیوبا » نیز ازشهر های مشهور آنست .

[پنجم]

مملکت [بولیویا] است که دو ملیون نفوس دارد مرکز اداره آن شهر [شوکیزاقا] و | لاپاز ، پوتوزی | یا « پتوزی » از شهر های مشهورانست .

[ششم |

مملکت[شیلی]یا«چلی» است که‌بقدر سه‌ملیون نفوس دارد . مرکز ادارهٔ آن شهر | سانتیاغو یا « سنت یاگو »] ، و | والپاره‌زو ، یا « الپریزو » و | قونسه‌لپسون ، یا « کانسپشن »] ، [ایکیك] ازشهرهای مشهورانست.

[هفتم]

مملکت | ارژانتین،یا« ارجن‌تاین »] است که پنیج‌ملیون نفوس‌دارد .مرکز ادارهٔ آن‌شهر | بونه‌ئوس آیرس‌یا«بیونسیرز »] ،و [قوردووا« کاردووا »] ،

و [روزاییو روزاریو] نیز ازشهرهای مشهور آنست.

(هشتم)

مملکت [پاتاغونیا « پتیگونیا »] است که اهالی آن وحشیست ودرمابین حکومت شیلی ، وارژانتین تقسیم شده است .

[نهم]

مملکت[اورا غوآی « یوروگوئی »] است که بقدر یك ملیون نفوس دارد . مرکزادارهٔ ان شهر (مونته ویدو « مانتی ویدو ») است .

(دهم)

مملکت [پاراغوآی] یاه پیراگوئی » استکه بقدرششصد وسی وپنجهزار نفوس دارد . مرکز ادارهٔ آن شهر [اسانسیون] یا « اسن شن » است .

[یازدهم]

مملکت[برەزیلیا] « برازیل»است . کهبزرکترین حکومتهای امریکاست بقدر پانزدهملیون نفوس دارد . مرکز ادارهٔ آنشهر [ریپوژانەرو] « رایودی جنیرو»ست کهبهترین بندرکاههای دنیا شمرده میشود. [سنلویز، برنامبوقو، رنمبوقو » باهیا،پارا ، ماراقایا] « مار کاپا » نیز ازشهر های مشهور آنست .

[دوازدهم]

مملکت [کویان] « کی آنا » است که درمابین دولتهای انکلیز و فرانس وفلمنك تقسیم شده است . مرکز ادارهٔ کویان انکلیزیشهر [ژورژ طون] « جارج طون » ، ومرکز ادارهٔ کویان فرانسوی شهر [قاین] « کیان » ، و مرکز ادارهٔ کویان فلمنکیشهر [پاراماریبو] « پیری میری بو » میباشد ،

(بحر های مشهوریکه در امریکاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
بحر منجمد شمالی	جهت شمالیٔ امریکارا احاطه کرده است
بحر بافن «بیفن»	در جهت شمال شرقی امریکاست
بحر هودسون «هدسن»	از بحر بافن پیدا شده است
بحر بهرنك	در جهت غرب شمالی امریکاست
بحر محیط اطلسی	جهت شرقیٔ امریکارا احاطه کرده است
بحر انتیل	در جهت شرق واز بحر محیط اطلسی پیداشده است
بحر محیط کبیر	جهت غرب وجنوب امریکارا احاطه کرده است

(ابنا‌های مشهوریکه در امریکاست)

نامهای شان	کیفیت های شان
ابنای بهرنك	در مابین قطعهٔ اسیاوقطعهٔ امریکا واقعست
ابنای هودسون ابنای داویس ـ یا ـ «دیوس»	در جهت شمالیٔ بریتانیای جدیدست
ماجلان «مجلان» ولومر	در جنوب پاتاغونیاست

(خلیجهای مشهوریکه درامریکاست)

هودسون «هدسن»	در جهت شمالیٔ امریکاست
سن لوران «سنت لورنس»	در جهت شرقی بریتانیای جدیداست
مکسیقا «مکسیکو» هوندراس «هاندوراس»	از دریای انتیل حاصلشده است
قالیفورنیا «کیلی فورنیا»	از بحر محیط کبیر حاصلشده است
توله سن	در جهت جنوب برزیلیا است

(جزیره های مشهوریکه در امریکاست)

کیفیت های شان	نامهای شان
در بحر منجمد شمالی واقع و بدولت دانیمرك تابعست	غروئنلاند «گرین لیند»
در بحر انتیل واقعست	کوبا « کیوبا » جامایق « جمیکا » هاتی « هیتی » دومینیك « دومنیکو »
در بحر محیط کبیر واقعست	رن شار لوت « کوین شارلات » شیلوه ماجلان « مجلن » جزایر آتش « تریدل فاکو »

(کوههای مشهوریکه در امریکاست)

کیفیت های شان	نامهای شان
از متحدهٔ امریکا میگذرد وشعبه های متعدد دارد	جبال متسلسله روشو « راکی »
در جهت غرب امریکای جنوبی از شمال بسوی جنوب دراز شده رفته است	آندقوردیایه « اندیز »
کوه اتشفشانیست که در مکسیقا واقعست	پوپوقاتپه‌ت « پوپو کتی پیتل »
کوه اتشفشانیست که در کولومبیا واقعست	قوتوپاقسی « کوتوتپکسی »
کوه اتشفشانیست که در مملکت پرو واقعست	آره کیپا « ارکیوپا »

(کولهای مشهوریکه در امریکاست)

کیفیت های شان	نامهای شان
در بریتانیای جدید است	دب کبیر « گریت بیر » اسقلاو « صلیو » وینیپیغ « وینی پك »

سوپه‌ریبو «سوپی‌ریر» میشیغان «مشنگن» اونتاریو «انتریو»	در متحدهٔ امریکاست
نیقاراغوا «نکراگوا»	در امریکای وسطیست
تیستیقا «تتکا»	ددمابین په‌رو لولیو یاست
لوس‌پاتوس «پاتوس»	در جنوب بره زیلیاست

« نهرهای مشهوریکه درامریکاست »

نامهای شان	کیفیت‌های شان
یوقون «یوکان»	به‌بحر بهرنك میریزد
ماکنزی «میکنزی»	به‌بحر منجمد شمالی میریزد
نلسون «نیلسن»	به‌خلیج هودسون میریزد
سن لوران «سنت لارنس»	به‌بحر محیط اطلسی میریزد
میسیسی «مسسپی» ریو غران	به‌خلیج مکسیقا میریزد
قولورادو «کولوریدو»	در خلیج قالیفورنیا میریزد
اوره‌نوق «اوری‌نوکو»	در بحر انتل میریزد
آمازون «امیزن» توقانتز «توکنتنس» لاپلاتا	در بحر محیط اطلسی میریزد

(سوالهای امتحان)

امریکا چسان قطعه‌است	در مملکت کویان چند حکومتست
حدود امریکارا بیان کنید	ابنای بهرنك کدام طرفست
در امریکای شمالی چند مملکت است	نهر امازون درکجا میریزد
در امریکای جنوبی چند مملکت است	ابنای ماجلان کجاست
مقدار نفوس وشهرهای مشهورانهارا بیاد کن	خلیج هود سون در کدام طرفست

جزایر مجتمعهٔ (مولوك) نیز سراسر مال دولت فلمنك است . و جزیره های(فلیپین) درزیر ادارهٔ دولت متحدهٔ امریکا میباشد .

جزیرهٔ (بورنه‌ئو) خیلی بزرك یك جزیره ایست که اهالی آن همه کی بدین مبین اسلام مشرف میباشند ، قسم اعظم این جزیره درزیر ادارهٔ دولت فلمنك است .

جزیرهٔ (ساله‌پ) نیز یك جزیرهٔ بزرك سه شاخه ایست که این جزیره نیز کاملاً درزیر ادارهٔ دولت فلمنك میباشد .

(قسم دوم)

جزیره های (مالانیزیا) است . مشهور ترین جزیره‌های مالانیزیا جزیرهٔ (اوستراليا) میباشد که بسبب بزرکی که دارد تمام این قطعه بنام آن جزیره یادمیشود. جزیرهٔ اوستراليارا (فلمنك جدید) نیز میکویند. بزرکی جزیرهٔ اوستراليا نزدیك به بزرکی قطعهٔ (اوروپا) می آید . این جزیره درزیر ادارهٔ دولت انکلیز است که مرکز ادارهٔ آن‌شهر (سیدنه‌ی « سدنی ») میباشد . ملبورن ، « ایدلد » اده‌لاید نیز ازشهرهای مشهور انست .

(تاسمانیا « تسمانیا ») ، (زه‌لاند جدید « نیوزیلیند ») ، (کینهٔ جدید « نیو گنی ») ، (بسمارق) ، (سالامون « سلومن » ، (قاله‌دونیای جدید « نیو کیلی دونیا ») ، (فیجی « فجی ») ، (هبرید جدید « نیوهبریدیزه ») نیز ازجزیره های مشهور قسم مالا نیزیاست که تاسمانیا ، وزه لاند جدید ، وفیجی نیز درزیر ادارهٔ انکلیز ، وجزیره های سالامون ، وبسمارق درزیر ادارهٔ دولت (المان) ، وقاله دونیای جدید درزیر ادارهٔ دولت (فرانس) میباشد جزیرهٔ کینهٔ جدید که بعداز اوستراليا بزرکترین جزیره هاست در مابین دولت های انکلیز ، والمان ، وفلمنك تقسیم شده . جزیره های هبرید جدید بدست مردمان وحشیٔ خود انهاست

(قسم سوم)

جزیره های (میقرو نزیا « مائی کرویشیا ») ست که مشهور ترین انها (ماریان « میرین ») ، (پالااو « پیلو ») ، (قارولین) ، (مارشال) ، (ژیلبرت « کلبرت ») میباشند . بجز جزیره های ژیلبرت که مال دولت انکلیز است دیکرهمهٔ جزایراین قسم از دولت المانیا است

(قسم چارم)

جزیره های (پولینیزیا « پولن ایشیا ») است که مرکب از جزیره های (صاندو ویچ « سندویچ ») ، (اسپوراد « سپیردس»).(فونیکس« فلیکس») (نو کهلاو) ، (ساموآ « سموا ») ، (سوسیه‌ته « سوسایتی») ، (مارکیز « مارکی‌دی ساس ») ، (تومو تو) ، (قوق « کلك ») ، (توبو آی) ، (کرما دك « کرماندك ») میباشند .

جزیره های صاندوویچ درزیر ادارهٔدولت امریکا وجزیره های اسپوراد ،(قوق ، کرمادك ، فونیکس ، تو که لاو درزیر تصرف دولت انکلیز . و جزیره های ساموآ درزیر تصرف امریکا ، والمانیا ، وجزیره‌های سوسیه‌ته، مارکیز ، تومو تو ، توبو آی مال دولت فرانس است .

سوالهای امتحان

قطعهٔ اوسترالیا در کدام سمت کره زمینست

رچند قسم منقسمست .

جزیرهٔ اوسترالیا در کدام قسمست

جزیره های صوند مال کدام دولتست

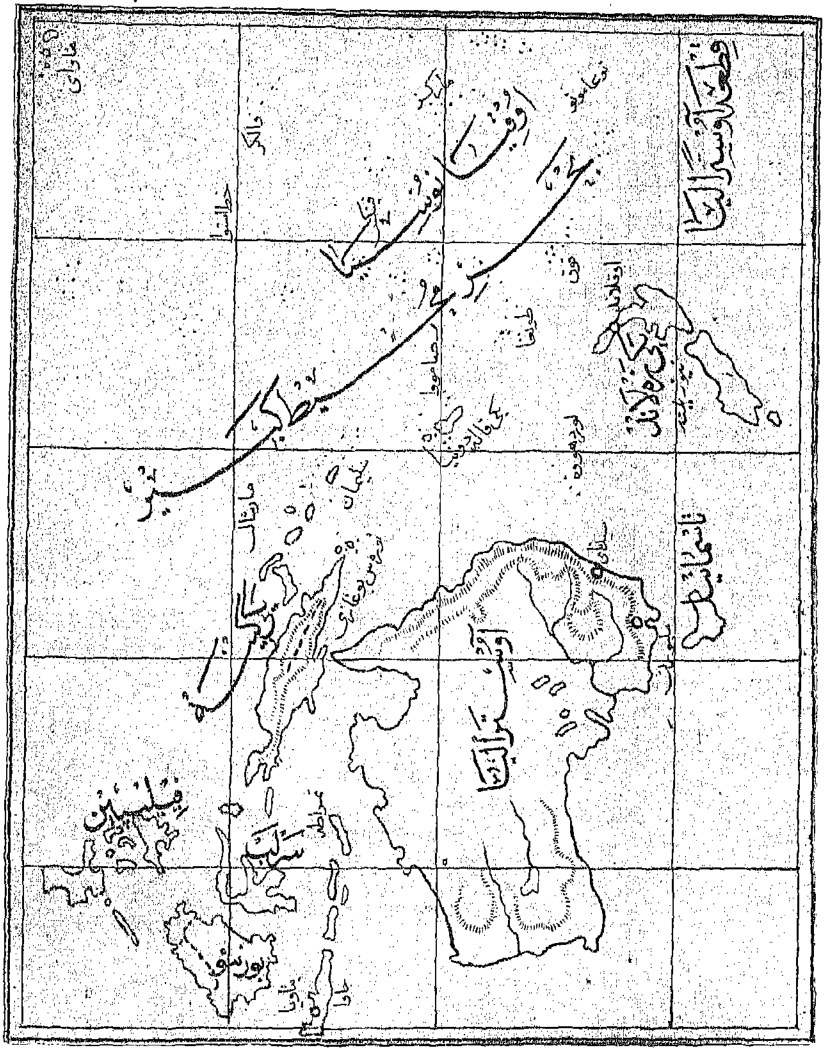
حکومت اسلامی آچه در کدام جزیره است

کوهای اتشفشان درکدام جابیشتر است

مرکز حکومت جزیرهٔ اوسترالیا چه‌نام دارد

جزایر هبرید جدید بدست کیست

جزایر قسم میقرو نزیا درزیر اداره کدام دولتست

نقشه استراليا

جداول جهان‌نما

اثر

محمود طرزی

فی دار السلطنهٔ کابل

{ بمنه الکریم }

بسایهٔ ترقیاتوایهٔ اعلیحضرت پادشاه معارف آگتناه معظم ، شهریار محبوب القلوب مکرم متبوع مقدس بادانش ودین (سراج الملة والدین) برای تدریس علم جغرافیای شاگردان سال اول مکتب فیوضات مکسب (حربیه سراجیه) یك اثر ناچیزانه رابنام (مختصر جغرافیا) ترتیب وتالیف کرده کسب فخر وشرف نمودم . بعدازان برای تزئید وتسهیل معلومات اولاد وطن این اثر مختصر دیکررابنام (جدول جهان نما) بران ضم وعلاوه کرده عرض خدمت میورزم :

« متره ، کیلو متره ، »

(کیلومتر مربع)

(متر) عبارت از گز فرانسویست که اکثر دولتها بغیر از دولت انگلیز ازادر حساب پیمایشهای مساحهٔ سطحها استعمال مینمایند. یك متره برده (دسیمتره) وهر دسیمتره برده (سانتیمتره) ، وهر سانتیمتره برده (ملیمتره) تقسیم شده است هزار (متره) رایك (کیلومتره) اعتبار کرده‌اند . . (کیلومتر مربع) انست که چار طرف داشته باشد ، وازهر طرف هزار هزار متره باشد .

ذات مراحم صفات اعلیحضرت شهریاری مقیاس پیمایش دولت علیه خداداد افغانستان را نیز بنفس نفیس شاهانهٔ خود شان اصلاح وتقریباً به متر فرانسوی (گزشاه) ایجاد فرموده اند که یك گز برده (مت) ، وهر مت برده (گت) وهر گت برده (نك) تقسیم شده است .

انشاءالله قریباً این اختراع برگزیدهٔ شاهانه رسماً بموقع تداول پیمایشها گذاشته خواهد شد .

جدول عمومی قطعات خمسه

نامهای قطعه ها	مساحهٔ سطحیه یعنی پیمایش فراخی هر قطعه به حساب کیلو متر مربع	مقدار نفوس شان	بر هر کیلو متر مربع چند نفر میرسد
اوروپا	٩،٩١٣،٤٠٠	٣٩٨،٥٠٦،٠٠٠	٤٠
آسیا	٤٤،٣٠٩،٨٠٠	٨١٩،٥٥٦،٠٠٠	١٨
افریقا	٢٩،٨٢٠،٢٠٠	١٤٠،٧٠٠،٠٠٠	٥
امریکا	٤٢،١٠٦،٠٠٠	١٤٤،٢٠٩،٠٠٠	٣
اوسترالیا	٨،٩٥٨،٠٠٠	٤٥،٠٠٠،٠٠٠	از ١ کمتر
جمع همه	١٣٥،١٠٧،٤٠٠	١٥٤٧٩٧١٠٠٠	

در جمع بر همه قطعات زمین بر هر کیلو متر مربع از(١١) نفر چیزی بیشتر میرسد

(جدول تقسیم نفوس روی زمین بر ادیان)

ادیان		نفوس
دین مبین محمدی صلی الله علیه وسلم		٣١٠،٠٠٠،٠٠٠
عیسوی	کاتولیك	٢٦٠،٠٠٠،٠٠٠
	پروتستان	١٨٥،٠٠٠،٠٠٠
	اورتودوقس	١٢٥،٠٠٠،٠٠٠
موسوی — یعنی یهودی		١٠،٠٠٠،٠٠٠
مشرك	هندو	٣٢٠،٠٠٠،٠٠٠
	بودا وشینتواست وغیره	٣٠٩،٠٠٠،٠٠٠
	مجوسی	٩٠،٠٠٠،٠٠٠
جمع همه		١،٥٠٩،٠٠٠،٠٠٠

جدول مساحهٔ سطحيه، ومقدار نفوس، ونام پايتختها،

ومقدار نفوس پايتخت هاى دولتهاى اوروپا

اسمهاى حكومتها	مساحه سطحيه ملكشان بحساب كيلومتر مربع	مقدار نفوس	نامهاى پايتخت هاى شان	نفوس پايتختها
مم دولت عليه عثمانيه	٧٧١٦٨٣٠	٤٨٨٠٦٤٠٠	استانبول	١٢٢٥٠٠٠
قرالى يونانستان	٢٤٦٧٩	٢٥٠٠٩٠٠	آتنه	١١١٤٨٠
پرنسى قره طاغ	٩٠٨٠	٣٣٠٠٠٠	چتينه	٤٠٠٠
قرالى صربستان	٤٨٣٠٣	٢٣١٤٠٠٠	بلغراد	٩٠٠٠٠
روماتيا	١٣١٠٢٠	٥٤٠٠٠٠٠	بكرش	٢٨٠٠٠٠
ايتاليا	٢٨٦٦٨٣	٣٢٤٧٥٢٠٠	روما	٥١٢٠٠٠
اسپانيا	٤٩٧٢٤٤	١٧٧٤٤٠٠٠	مادريد	٥٠٠٠٠٠
قرالى پورتكيز	٩٢٦٠٠	٥٠٠٠٠٠٠	ليزبون	٣٠٨٠٠٠
دولت جمهورى فرانس	٥٣٦٤٠٨	٣٨٥١٧٩٠٠	باريس	٢٧١٤٠٠٠
جمهورى اسويچره	٤١٢٤٦	٣١١٩٠٠٠	برن	٦٦٢٨٠
قرالى بلژيك	٢٩٤٥٦	٦٧٤٤٥٠٠	بروكسل	٥٧٠٠٠٠
فلمنك	٣٣٠٠٠	٥١٣٩٥٠٠	امستردام	٥٣٠٠٠٠
				شهر لاهى نيز بمنظر پايتخت ديده ميشود
امپراطورى المانيا	٦٢٥٥٠٠	٤٤٣٦٧٠٠٠	برلين	١٩٠٠٠٠٠
امپراطورى استريا	٦٢٥٥٠٠	٤٤٧٤٤٦٠٠	ويانه	١٦٧٤٩٠٠
قرالى انكلز	٣١٤٣٣٩	٤٠٩١٩٠٠٠	لندن	٤٥٣٦٠٠٠
قرالى دانيمارك	٣٩٨٦٥	٢٤٦٠٠٠٠	قوپنهاغ	٤٨٠٠٠٠
قرالى اسوج نوروج	٧٧٦٠٠٠	٧٣١٩٨٠٠	استقهولم	٣٠٣٠٣٠٠
امپراطورى روس	٥٠٥١٥٠٥٧	١١٠٨ ٩٨٠٠	سن پترسبورك	١٤٣٠٩٣٠

جدول مساحه سطحیه و مقدار نفوس ، و نام پایتخت های

دولتهای مستقل قطعهٔ آسیا ، ممالکیکه سراسر درزیر تصرف دولتهای اوروپا

درآسیاست داخل این جدول نیست

نامهای حکومتها	مساحه سطحیه کتاب کیلومتر مربع	مقدار نفوس	نام پایتختها	مقدار نفوس
افغانستان (۱)	٥٥٨؛٠٠٠	٥؛٥٠٠؛٠٠٠	کابل	٨٠،٠٠٠
ایران	١؛٦٤٥؛٠٠٠	٩؛٠٠٠؛٠٠٠	طهران	٢٥٠،٠٠٠
بلوجستان	٣١٥؛٠٠٠	٥٠٠؛٠٠٠	کلات	١٣،٠٠٠
بخارا	٢٠٥؛٠٠٠	١؛٢٥٠؛٠٠٠	بخارا	٧٠،٠٠٠
خیوه	٦٠؛٠٠٠	٦٧٠؛٠٠٠	خیوه	٣٠،٠٠٠
نپال	١٥٤؛٠٠٠	٣؛٠٠٠؛٠٠٠	قاتماندو	٥٠،٠٠٠
بوتان	٣٤؛٠٠٠	٢٠٠؛٠٠٠	تاسی‌سیدون	؟ نامعلوم
مالاقه	٩٠؛٠٠٠	١؛٢٥٠؛٠٠٠	سینکاپور	١٨٠،٠٠٠
قامبوج	١٠٥؛٠٠٠	١٠٠؛٠٠٠	پنوم‌پن	٣٥،٠٠٠
انام	٤٣٠؛٨٨٠	٦؛٠٠٠؛٠٠٠	هوئه	٣٠،٠٠٠
سیام	٦٧٧؛٠٠٠	٦؛٢٣٠؛٠٠٠	بانقوق	٦٠٠،٠٠٠
چین	١١؛١٢٦؛٠٠٠	٣٣٣؛٣٣٠؛٠٠٠	پکین	١٦٥٠،٠٠٠
قوره	٢٢٠؛٠٠٠	٧؛٥٠٠؛٠٠٠	سه‌ئول	٢٠٠،٠٠٠
ژاپونیا	٤١٧؛٤٠٠	٤٦؛٥٢٠؛٠٠٠	توکیو	١٤٤٤،٠٠٠

(۱) ازکتابی که مااقتباس کرده‌ایم مساحهٔ سطحیه و مقدار نفوس افغانستان را همینقدر نوشته اند . ولی حقیقت اصلی‌ان معلوم نیست .

جدول مساحه سطحیه ، ومقدار نفوس ، ونامهای پایتختها ،

و مقدار نفوس پایتختهای قطعه افریقا

اسامی حکومتها	مساحه سطحیه	مقدار نفوس عمومی	مقر حکومت	مقدار نفوس پایتخت
فاس	٨١٢٫٠٠٠	١٠٫٠٠٠٫٠٠٠	مراکو	١٥٫٠٠٠
ایبریا	٨٥٫٣٥٠	١٫٤١٨٫٠٠٠	مون رودبیا	٥٫٠٠٠
اشانتی	١٨٧٫٩٠٠	٢٫٥٠٠٫٠٠٠	قوماسی	٧٠٫٠٠٠
داهومه	١٥٧٫٠٠٠	١٫٠٠٠٫٠٠٠	ابومی	٢٣٫٠٠٠
ماسینا	١٣٥٫٠٠٠	١٫٠٠٠٫٠٠٠	طومبوقتو	٢٠٫٠٠٠
بامارا	٢٨٠٫٠٠٠	١٫٠٠٠٫٠٠٠	سغو	٣٠٫٠٠٠
سوقوطو	٤٤٠٫٠٠٠	٤٠٫٠٠٠٫٠٠٠	سوقوطو	٢٥٫٠٠٠
بورنو	١٤٠٫٠٠٠	٥٫٠٠٠٫٠٠٠	قوقا	٦٠٫٠٠٠
وادای	٤٤٤٫٠٠٠	٢٫٦٠٠٫٠٠٠	آنشا	٣٠٫٠٠٠
باغیرمی			ماسانیه	؟ نامعلوم
قونغو	٢٫٢٥٢٫٧٨٠	١٤٫٠٠٠٫٠٠٠	بوما	؟
اورانژ	١٣١٫٠٧٠	٢٠٧٫٥٠٠	باو مفونتن	٣٫١٠٠
ترانسوال	٣٠٨٫٥٦٠	٨٦٧٫٥٠٠	پره توریا	٨٫٠٠
زنکبار	٢٣٫٢٦٠	٣٠٠٫٠٠٠	زنکبار	١٠٠٫٠٠٠
حبشستان	٥٤٠٫٠٠٠	٤٫٠٠٠٫٥٠٠	آدیس آبابا	٨٠٫٠٠٠

جدول مساحه سطحیه و مقدار نفوس ، و نامهای مرکزهای حکومت ونفوس مرکزهای حکومت قطعه امریکا

نامهای حکومتها	مساحه سطحیه بحساب کیلومتر مربع	مقدار نفوس عمومی	پایتختها	مقدار نفوس پایتختها
متحدهٔ امریکا	٩،٢١٢،٣٠٠	٧٦،٣٠٠،٠٠٠	واشنقتون	٢٧٠،٠٠٠
مکسیقا	١،٩٤٦،٥٠٠	١٣،٥٠٠،٠٠٠	مکسیقو	٣٥٠،٠٠٠
غوآتهمالا	١٢٥.١٠٠	١.٣٦٠،٠٠٠	غواتهمالا	٧٠،٠٠٠
سان سالوادور	٢١،٠٧٠	٨٠٠،٠٠٠	سان سالوادور	٥٠.٠٠٠
هوندوراس	١١٢،١٢٠	٤٠٠،٠٠٠	ته کوسیغالپا	١٤،٠٠٠
نیقاراغوا	١٢٣،٩٥٠	٥٥٠،٠٠٠	ماناغوآ	٤٥،٠٠٠
قوستاریقا	٦٠،٠٠٠	٢٦،٠٠٠	سن ژوزه	٢٥،٠٠٠
قولوبلیا	١.٣٣٠،٠٠٠	٣٨٨٠،٠٠٠	بوغاتا	٩٦،٠٠٠
وه نه زوئلا	١،٠٤٤،٠٠٠	٢٣٢٣،٠٠٠	قاراقاس	٧٢،٠٠٠
نه قو آتور	٣٠٧،٢٤٣	١،٥٠٠٠٠٠	کیتو	٨٠.٠٠٠
په رو	١،١٣٧.٠٠٠	٤٣٠٠،٠٠٠	لیما	١٠٢،٠٠٠
برزیلیا	٨،٣٣٧،٢٠٠	١٥٠٠٠٠٠٠	ریو دو پانیرو	٥٢٠.٠٠٠
بولیویا	١،٣٣٠،٠٠٠	٢٢٧٠٠٠٠	شوکیزاغا	٢٤،٠٠٠
شیلی	٧٥٣،٠٠٠	٣٤٣٠٠٠٠	اسانیتاغو	٢٠،٠٠٠
پاراغوای	٢٥٣،٠٠٠	٥٣٠٠٠٠	سونسیون	٤٥،٠٠٠
اوراغوای	١٨٦،٩٢٨	٨٢٥٠٠٠	مونته ویدو	١٧٥٠٠٠
ارژانتین	٢،٨٧٧،٤٠٠	٥،٠٠٠٠٠٠	نوتوس ایرس	٧٠٠،٠٠٠
هایتی	٢٨،٦٧٦	٩٦٠٠٠٠	پورتوپرنس	٦٠،٠٠٠
سن دو مینیك	٤٨،٥٧٧	٢٧٠٠٠٠	سن دومینیك	٢٠،٠٠٠

جدول مساحهٔ سطحیه، و مقدار نفوس و مقر حکومتها، و مقدار نفوس حکومتهایکه در اوستر الیاست

نامهای حکومتها	مساحه سطحیه بحساب کیلومتر مربع	مقدار نفوس	شهرها	مقدار نفوس
اچه	٥٣،٢٢٢	٥٢٦٠٠٠٠	اچه ..	٣٥،٠٠٠
بورنه ئو	٢١٠٠٠٠	٦٠٠٠٠٠	برونی	٣٠٠٠٠
طوتقا	٩٩٧	٢١٠٠٠٠	نوقو الوفا	نامعلوم

بوستون	در متحدهٔ امریکا	۵۹٤ ، ٦۱۸
بروکسل	در بلژیك	۵۸۰ ، ۰۰۰
قاهرهٔ مصر	در دولت علیه عثمانیه	۵٦۵ ، ۱۸۱
ناپولی	در ایتالیا	۵٦۳ ، ۵٤۰
مونیخ	در المانیا	۵٦۲ ، ۰۰۰
مانچستر	در انکلستان	۵۰۳ ، ٤۸٦
امستردام	در فلمنك	۵٤٦ ، ۵۳٤
مادرید	در اسپانیا	۵۳۹ ، ۵۸۵
بیرمنغام	در انکلستان	۵۳۳ ، ۰۲۹
درسد	در المان	۵۳۳ ، ۰۰۰
بارسلونا	در اسپانیا	۵۳۳ ، ۰۰۰
بالتیمور	در متحدهٔ امریکا	۵۳۱ ، ۳۱۳
مکسیقو	در مکسیقا	۵۳۰ ، ۷۲۳
مادراس	در هندستان	۵۰۹ ، ۳٤٦
سیدنهٔ	اوشترالیا	۵۰۸ ، ٦۱۰
مالبورن	اوسترالیا	۵۰۲ ، ۱۱۰
سوچاو	در چین	۵۰۰ ، ۰۰۰
نانکینغ	در چین	۵۰۰ ، ۰۰۰

﴿ خاتمه واعتذار ﴾

جدول جهان نما ان شاء الله در ثانی بیشتر ازین وسعت داده خیلی مکمل یك اثری بوجود آورده خواهد شد . درینوقت برای نمونه واتخاذ مسلك بهمین قدر اکتفا ورزیدیم .

چون فن جلیل جغرافیا را این مولف عاجز در ممالك عثمانی تحصیل کرده ام ازانسبب اصطلاحات جغرافی واسامی شهرهارا بهمان اصول وقاعدهٔ متداولهٔ مکتبهای هانجا نوشته ام . حال آنکه در (مکتب مبارکهٔ حبیبیه) شاگردان وطن عزیز ما جغرافیارا به اصول متداولهٔ مکتبهای هند تحصیل میکنند لهذا برای آنکه اشتباه حاصل نشود اکثر اسامی را بواسطهٔ محرران اداره ارجمندان عبدالهادی خان وعبدالرحمن خان که از تحصیل یافتگان مکتب حبیبیه میباشند تا بدرجهٔ ممکن به اصول متداولهٔ معلومه تطبیق دادیم ، وهردو اصطلاح اسامی را نوشتیم . نقشهٔ قطعات خمسگانهٔ زمین وکرهٔ مجسمه وکره مسطحه را نیز بمعرفت هنردستی میرزا محمد جعفر خان قندهاری که سرپرست کارهای اخبار ما در مطبعه میباشند ساختیم . امیدواست که این هدیهٔ ناچیزانهٔ سراج الاخبار افغانیه موجب استفادهٔ ابتدائی قارئین کرام گردد . واگر قصور ونقصانی بینند نظر خطاپوش ارباب عرفان آنرا عفو فرمایند

(محمود طرزی)